

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE

TEZĂ DE DOCTORAT

(Rezumatul extins)

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT
Prof. Dr. Vasile Pușcaș

Doctorand
Avraham Segev

CLUJ-NAPOCA
2017

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-
NAPOCA**

FACULTATEA DE RELAȚII INTERNAȚIONALE

**EFICIENȚA COMISIILOR DE LIBERARE CONDIȚIONATĂ
ÎN PREVENIREA FENOMENULUI DE RECIDIVĂ DIN
ISRAEL**

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT
Prof. Univ. Dr. Vasile Pușcaș**

**Doctorand
Avraham Segev**

2017

Cuprins

INTRODUCERE	1
Interogația cercetării	2
Ipoteza de cercetare	2
Importanța subiectului și stadiul actual al cunoașterii	3
Obiectivul cercetării	3
I. SINTEZA LITERATURII DE SPECIALITATE	4
I.1 Aspectele juridice, sociale și economice ale detenției.....	4
I.2 O scurtă istorie a liberării condiționate	7
I.3 Fundamentele cercetării	15
I.3.1 Eșantionul de deținuți	15
I.3.2 Organizații care răspund de tratamentul deținuților ...	16
I.3.3 Justiția restaurativă	16
I.3.4 Pregătirile în vederea prezentării în fața comisiei de liberare condiționată.....	17
I.3.5 Eșantionul persoanelor recidiviste	17
II. METODELE ȘI ETAPELE CERCETĂRII	18
II.1 Israel	18
II.2 Republica Cehă	19
II.3 Etapa cercetării calitative	28
II.4 Etapa cercetării cantitative	29
II.5 Fidelitatea rezultatelor	30
II.6 Neutralizarea factorilor disturbatori	30
II.7 Eșantionul de participanți	31
II.8 Dileme	32
III. REZULTATELE INIȚIALE	34
III.1 Rezultatele interviurilor privind situația din Republica Cehă.....	35
III.2 Rezultatele interviurilor privind situația din Israel	37
IV. REZULTATELE STATISTICE	40

IV.1 Detenția și recidivismul în Israel.....	40
IV.2 O comparație între deținuții din Republica Cehă și cei din Israel.....	41
IV.3 O sinteză a rezultatelor	44
V. DISCUȚIA REZULTATELOR	45
VI. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI PENTRU VIITOR	50
BIBLIOGRAFIE	59
Anexa 1: Chestionar.....	67

INTRODUCERE

Deținuții eliberați din penitenciar trebuie să revină într-o lume care nu le mai este familiară după numeroșii ani petrecuți în spatele gratiilor. Progresele tehnologice, procesele sociale și dinamicile familiei și ale comunității le pot părea străni deținuților eliberați, putând avea chiar efecte alienante asupra lor. Într-o anumită măsură, pierderea libertății duce la o pierdere a contactului cu sistemele sociale în care deținutul operase și cu sistemele economice în care acesta fusese integrat înainte de a fi încarcerat. Ca subcultură, lumea delincvenților încurajează traiul în detrimentul celorlalți: exploatarea persoanelor, sfidarea autorităților și infraționalitatea. Cu toate acestea, la începerea perioadei de detenție, deținutul își pierde libertatea fizică, libertatea de a alege, dreptul la intimitate, relațiile sociale și orice siguranță de ordin economic de care a beneficiat anterior. Cei mai mulți deținuți sunt afectați, de asemenea, de o varietate de deficiențe acumulate pe parcursul vieții, ceea ce face și mai dificilă funcționarea acestora într-o societate normală.

După liberare, deținuții se confruntă cu necesitatea reluării cursului normal al vieții, fiind adesea lipsiți de mijloace financiare sau de asistență socială. Deținutul liberat se confruntă cu noi provocări, inclusiv găsirea unei locuințe, revenirea în sânul familiei și găsirea unui loc de muncă. Statul Israel facilitează sisteme diferite în efortul de a sinergiza diferitele tipuri de asistență, iar scopul său declarat este acela de a preveni fenomenul de recidivă, definit ca o revenire la un comportament infrațional sau ca o încălcare a legii în același mod, după liberarea din penitenciar.

Prezenta teză de doctorat investighează eficacitatea deciziilor comisiei de liberare condiționată, pe baza examinării nivelurilor recidivismului la deținuții care au fost eliberați din

penitenciar în acest mod. Ipoteza de cercetare constă în ideea că examinarea nivelurilor recidivismului la deținuții liberați condiționat, în comparație cu situația deținuților ale căror cereri de liberare condiționată au fost respinse, va indica eficiența comisiei de liberare condiționată ca instrument juridic. Prezenta analiză va demonstra necesitatea de a spori utilizarea acestuia, eficacitatea sa și situațiile în care ar trebui să se evite utilizarea sa. Totodată, va arăta necesitatea de a introduce anumite modificări fundamentale privind modul în care funcționează comisia de liberare condiționată, întrucât aceste schimbări vor duce la o creștere a eficienței sale în prevenirea fenomenului de recidivă. Prezentul studiu a examinat modul de operare al comisiilor israeliene de liberare condiționată, trasând o comparație cu comisiile de liberare condiționată și cu mecanismele de control ale acestora din Republica Cehă.

A fost supus comparației indicele recidivismului din cele două țări, operându-se o selecție a eșantionului de deținuți, în vederea eliminării datelor care ar putea influența în mod eronat rezultatele cercetării privind ratele de recidivă. De pildă, nu au fost incluși în cercetare deținuții închiși pe temeuri ideologice sau pentru comiterea unor infracțiuni contra securității naționale.

Prezentul studiu trasează concluzii relativ la eficacitatea comisiilor de liberare condiționată atât în sensul prevenirii recidivei, cât și în privința aspectelor sociale pe care le comportă acest instrument juridic. În plus, sunt sugerate principiile directoare pentru o nouă lege privind funcționarea comisiilor de liberare condiționată. Aceste principii sunt bazate pe fundamente teoretice, dar și pe cercetări anterioare în domeniu. Legea propusă poate conduce la minimizarea nivelului recidivismului și la creșterea șanselor ca societatea să accepte reintegrarea deținuților liberați și să atenueze dificultățile acestui proces. O altă problemă examinată aici constă în măsurile pregătitoare pentru crearea unor programe de reabilitare pentru deținuți,

vizând și aspectele etice și morale ale programelor de reabilitare private, care nu sunt supervizate de către stat.

Interogația cercetării

Este decizia comisiei de liberare condiționată de natură să prevină recidiva deținuților liberați anticipat din penitenciare?

Ipoteza de cercetare

Principala ipoteză de cercetare susține că liberarea condiționată a condamnaților nu influențează în mod clar riscul recidivismului. Cercetătorul pornește de la premisa conform căreia revenirea la un comportament de tip infracțional în cazul deținuților liberați anticipat din penitenciar nu este rezultatul direct al liberării condiționate, și că această liberare nu poate fi un indicator al predictibilității recidivismului. În acest context, în cazul în care se va identifica o anumită legătură între ele, va fi supusă analizei forța acestei legături, dar și semnificația sa (pozitivă sau negativă). Vor fi examinate și posibilele sale explicații, pe baza literaturii de specialitate existente (Walgrave, 2013).

Importanța subiectului și stadiul actual al cunoașterii

Problema de față nu a mai fost investigată până acum din perspectiva eficienței comisiilor de liberare condiționată în prevenirea fenomenului de recidivă. La nivelul actual există date statistice primare, care nu au fost însă sistematic analizate din perspectiva subiectului abordat în

cercetarea noastră. Prezentul studiu va evalua eficiența comisiilor de liberare condiționată și justificarea funcționării acestora în actualul lor format. Cunoștințele desprinse din prezenta cercetare vor servi drept argumente pentru actualizarea sau modificarea legii. Perspectivele deschise de prezentul studiu sunt universale, având potențialul de influența situația din țările în care se operează pe baza unor politici similare.

Obiectivul cercetării

Obiectivul prezentei cercetări este acela de a examina eficiența deciziei de liberare condiționată asupra prevenirii fenomenului de recidivă la deținuții eliberați condiționat. Teza examinează rezultatele procedurii de eliberare anticipată și impactul acestora în privința recidivismului. Rezultatele îl vor ajuta pe autorul prezentei cercetări să scoată în relief avantajele programului și să îmbunătățească punctele slabe ale acestuia, în vederea propunerii unei noi abordări a modului în care statul utilizează instrumentul liberării condiționate în procesul de supraveghere și de reabilitare a deținutului. Prezentul studiu va încerca să arate dacă liberarea anticipată poate conduce la o îmbunătățire a statisticilor privind recidivismul și va avansa o propunere teoretică pentru o mai bună utilizare a comisiei de liberare condiționată de către autorități, în scopul de a reduce numărul deținuților eliberați care revin la un comportament infracțional și reintră în închisori.

Prezentul studiu va examina percepția autorităților de stat și a societății privind comisia de liberare condiționată și așteptările lor în raport cu aceasta – atât din punct de vedere instituțional, cât și din perspectiva actorilor sociali.

I. SINTEZA LITERATURII DE SPECIALITATE

1.1 Aspecte juridice, sociale și economice ale detenției

Țările occidentale sunt recunoscute pentru sistemele lor de justiție penală, fundamentate pe ideea că pedeapsa reprezintă principalul mijloc de raportare la persoanele care săvârșesc infracțiuni: adesea, odată ce instanța a dispus o pedeapsă echitabilă, proporțională și corespunzătoare, se consideră că justiția și-a îndeplinit menirea (Wenzel, Okimoto, Feather & Platow, 2008).

Societatea cehă este, în mod tradițional, orientată spre o abordare punitivă. Un sondaj de opinie realizat de Institutul de Criminologie și Prevenție Socială arată că majoritatea populației consideră că sancțiunile prevăzute în codul penal sunt prea moderate și că sentințele instanțelor cehe sunt prea îngăduitoare (Raskova & Hoferkova, 2015).

Cu toate acestea, pedepsele prea drastice ridică dificultăți. Povara financiară care apasă pe umerii sistemului penitenciar este mare. Detenția este asociată cu numeroase efecte negative, putând duce la probleme sociale și la excluderea din societate. Factorii financiari prezintă ramificații nu numai pentru deținuți, ci și pentru familiile acestora sau pentru societate. Detenția fără posibilitatea de liberare condiționată constituie o povară financiară pentru stat. Republica Cehă este considerată o țară cu o rată relativ ridicată de încarcerare, spre deosebire de celelalte țări care fac parte din Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (Raskova & Hoferkova, 2015).

Condamnații eliberați sunt vulnerabili la fenomenul excluziunii și al stigmatizării sociale, care derivă din prejudecăți sociale, fenomen care le afectează și familiile indivizilor în cauză și, în special, pe copiii acestora. Deținuții eliberați suferă o pierdere a legăturilor sociale, a abilităților

lor de funcționare într-un mediu social și a aptitudinilor lor de viață. Ei se pot afla în imposibilitatea de a obține un loc de muncă, întrucât angajatorii se pot teme să angajeze foști deținuți. La rândul său, șomajul conduce la sărăcie, la datorii, la acumularea sentimentului de neputință și la probleme legate de locuință. Deținuții sunt împinși la marginea societății și au acces limitat la resurse și la oportunități: locuri de muncă, locuințe, protecție socială, sănătate și educație. O problemă suplimentară constă în crearea unor noi generații afectate de șomaj, care trăiesc în medii dominate de fenomenul criminalității și în colectivități marginalizate, grevate de flagelul prostituției, al jocurilor de noroc și al abuzului de substanțe (Raskova & Hoferkova, 2015).

Funcționarea sistemului penitenciar din Republica Cehă este reglementată de Legea nr. 555/1992 Coll., privind Serviciul Penitenciar și Paza Judiciară a Republicii Cehe, în vigoare din data de 1 ianuarie 1993. În conformitate cu noua legislație, sistemul penitenciar a fost reorganizat în virtutea respectului pentru drepturile fundamentale ale omului, demnitatea umană și asigurarea de condiții materiale adecvate. Tratamentul include asistență socială, permițându-le deținuților accesul la educație și reeducare, acordarea de asistență medicală și psihologică, vizitele și schimbul de corespondență. Se fac eforturi pentru pregătirea deținuților pentru angajarea în câmpul muncii și pentru un trai corect după liberare (Raskova & Hoferkova, 2015).

Pedepsele alternative, care nu presupun încarcerarea ci angajarea deținuților liberați, pot atenua povara economică ce apasă pe umerii societății. Pedepsele proporționale cu gravitatea faptei nu pun accentul doar pe justețea retribuției, ci și pe protecția societății. Acest lucru nu este suficient pentru a restabili ordinea în societate. Există și încercări de re-socializare și re-educare a infractorilor și de a-i ajuta să ducă o viață normală.

Desigur, este important ca societatea să fie protejată de persoanele liberate care ar putea pune în pericol populația. Instrumentul SARPO a fost dezvoltat cu această intenție. SARPO este primul instrument ceh dezvoltat pentru a evalua riscurile și nevoile infractorilor. Termenul SARPO constituie o abreviere, în limba cehă, a Analizei Complexe a Riscurilor și Nevoilor Infractorilor. Ea se bazează pe factori multipli, unii dintre aceștia rămânând imuabili, iar alții dovedindu-se a fi dinamici (Jiricka, Podana, Petras & Hurka, 2014). Exemple de factori statici relativi sunt vârsta, genul, starea civilă și istoricul infraționalității. Factorii dinamici includ domiciliul, locul de muncă, posibilitățile financiare, relațiile familiale și dependențele. Este necesară o cercetare mai aprofundată, dar SARPO este considerat cel puțin la fel de eficient în predictibilitatea recidivismului ca instrumentul de evaluare utilizat în Sistemele de Management al Infraționalității (OASys), pe care se bazează, de altfel, și care este încă în uz în Anglia și în Țara Galilor (Raskova & Hoferkova, 2015).

În Israel, încercările de reabilitare a deținuților și de prevenire a recidivei se bazează în principal pe studii privind închisorile israeliene (Goldberg, 2014). Se pune un mare accent pe reabilitarea deținuților, încă din timpul perioadei în care aceștia sunt încă închiși în penitenciare. Recidivismul este puternic legat de dependența de substanțe (Raskova & Hoferkova, 2015; Weisburd, Shoham, Ariel, Manspeizer & Gideon, 2010).

Un studiu realizat de cercetătorii israelieni a evidențiat beneficiile considerabile ale unui proiect în cadrul căruia un întreg penitenciar a fost adaptat sub forma unui centru de reabilitare pentru dependenții de droguri (Weisburd et al., 2010).

Studiul a fost realizat în Penitenciarul Sharon din Israel, folosind un cadru cvasi-experimental al cercetării și comparând succesul acestui proiect la două alte eșantioane de participanți: un grup de deținuți liberați dependenți de droguri care nu au primit nici un tratament

pentru problemele de dependență de care aceștia suferă; și un grup de deținuți similari, cărora le-a fost administrată o formă de tratament pentru reabilitare. Informația a fost culeasă din fișierele Autorității Israeliene de Reabilitare a Deținuților și din bazele de date privind infraționalitatea ale poliției israeliene. Rata recidivei în cazul infracțiunilor legate de droguri și al celor generale comise de participanții la proiectul desfășurat în penitenciar a fost semnificativ mai scăzută decât rata recidivei deținuților din grupul de control. Rezultatele proiectului realizat la Penitenciarul Sharon au devenit vizibile după numai un an: 52% din deținuții din grupul de control au fost arestați în primul an după liberare, în timp ce numai 41% din deținuții care au participat în proiectul de la Penitenciarul Sharon au fost rearestați în acest interval de timp. Rezultatele proiectului s-au dovedit a fi semnificative din punct de vedere statistic pe durata a patru ani. După patru ani, aproximativ 79% din deținuții din grupul de control au fost rearestați; comparativ cu doar 68% din deținuții incluși în proiectul de la Penitenciarul Sharon (Weisburd et al., 2010).

În Israel s-au efectuat studii pe tema monitorizării electronice a deținuților liberați, dar cu toate acestea, metoda respectivă nu a fost încă acceptată de legislația israeliană. Un asemenea studiu a reliefat rezultatele pozitive ale monitorizării electronice a deținuților: aplicată în conjuncție cu supervizarea profesională și terapia personală, monitorizarea electronică a condus la o scădere a fenomenului recidivei. Cu toate acestea, este important să reținem că rezultatele au inclus și efectele celorlalte strategii; așadar, nu este clar în ce măsură monitorizarea ar fi fost eficientă de una singură (Shoham, Yehosha-Stern & Efodi, 2015).

Faptul că locația delincvenților sexuali liberați este monitorizată este un argument în plus pentru a considera respectivul tip de infractori ca un grup separat, aceștia nefiind incluși în prezentul studiu.

1.2 O scurtă istorie a liberării condiționate

Un deținut care este încarcerat într-o instituție de detenție (fie ea un penitenciar, un centru de detenție juvenilă sau un centru de reabilitare) și care este liberat condiționat de pedeapsă înainte de termen, este pus “sub supraveghere”. Etimologia frazei din limba engleză (on parole) provine de la onorabila promisiune făcută de prizonierii de război de a nu face rău populației în mijlocul căreia erau liberați condiționat. Comportamentul din penitenciar servește deseori ca bază în evaluare, iar promisiunea făcută înaintea liberării condiționate este menită să inducă un comportament bun în rândul populației generale a deținuților (Schmalleger, 2003).

Prima încercare de a introduce un sistem al liberării condiționate a fost realizată în anul 1840, în Australia. Statele Unite ale Americii a implementat un sistem al liberării condiționate în majoritatea statelor sale în jurul anilor 1870 – importând “marca” irlandeză a respectivului sistem, care la rândul său fusese adoptată din practica australiană. De la bun început, sistemul liberării condiționate s-a bazat, într-o anumită măsură, pe principii științifice, înlocuind teorema criminologică umanistă și clasicistă din secolul al XVIII-lea, axată pe proporționalitatea pedepsei, în conformitate cu prezumția egalității de voință și caracter. Ca o alternativă la premisele anterioare, doctrinele lui Lombroso și Garafalo au încercat o clasificare științifică avansată a tipurilor de infractori, punând bazele fizionomiei, frenologiei și ale altor discipline. Aceste metode de clasificare sunt acum complet discreditate, însă premisa lor de bază constituie fundamentul sistemului penitenciar și al liberării condiționate din zilele noastre: ideea potrivit căreia este imperios necesar ca anumiți infractori să fie încarcerați (într-o măsură mai mare decât alții) întrucât este mult mai probabil ca aceștia să recidiveze dacă sunt liberați. În Statele Unite, primele experimente cu condamnați liberați condiționat au fost realizate cu delincvenți minori, sistemul fiind în cele din urmă extins la întreaga populație adultă. Această politică a reprezentat

exact opusul situației din alte țări, cum ar fi Anglia, unde delincvenții minori au constituit ultimul segment al populației deținuților care a fost inclus în programul de liberare condiționată. În special la începutul secolului XX, opoziția în raport cu ideea liberării condiționate a fost privită ca o aderare la convingerile clasiciste depășite, dar și ca un eșec de a accepta un sistem progresiv de clasificare a indivizilor (Witmer, 1925 A).

Statele Unite ale Americii a fost întotdeauna o țară a experimentelor sociale îndreptate spre îmbunătățirea condiției umane, fiind martora unei serii de încercări de reformare a sistemului penitenciar, de disciplinare și reabilitare a deținuților, de la finele secolului al XVIII-lea și până în anii 1870, când au fost puse bazele sistemului de încarcerare și ale sistemului liberării condiționate. Au prosperat modalitățile de reabilitare religioasă și cele prin intermediul casei de muncă, în pofida absenței unor dovezi care să ateste succesul acestora în redresarea și reabilitarea infractorilor. În anii 1870, sistemul încarcerării și liberării condiționate a început să renunțe la noțiunea rigidă de perioadă fixă de detenție în favoarea celei “nedeterminate”. La fel ca în medicină, rezultatele depind în mare măsură de observarea unui progres individual, așa încât persoana încarcerată ar trebui să fie evaluată într-o manieră adecvată personalității acesteia, să i se monitorizeze progresul înspre reformă și să fie reabilitată ca cetățean care respectă legea.

Detenția împiedică fizic infractorul să comită crime împotriva populației, dacă nu chiar împotriva altor persoane încarcerate. Perspectiva amenințătoare a pierderii libertății și a violențelor comise în penitenciar poate acționa ca factor inhibitor (Becker 1968).

Statele Unite au abolit instituția liberării condiționate la nivel federal în anul 1987, toate celelalte menționări ale liberării condiționate referindu-se la liberarea anticipată din penitenciarele de stat, de la nivelul statelor individuale. Ceea ce este remarcabil este că abolirea liberării condiționate la nivel federal a coincis cu o creștere drastică a ratei încarcerării în

închisorile federale. În anul 2008, numărul total și procentul relativ al persoanelor încarcerate din Statele Unite a atins apogeul, intrând în declin lent dar constant de la acel moment. Există mai multe tipuri de liberare condiționată. Liberarea condiționată „obligatorie” (mandatory parole) este stipulată în legea care reglementează perioada detenției, fiind acordată oricărui deținut, cu câteva excepții. Liberarea condiționată poate fi refuzată deținuților care au comis anumit tip de crime, în genere, violente sau pe motivul comportamentului deosebit de rău în penitenciar, mergând până la comiterea unor noi infracțiuni. Liberarea condiționată „discreționară” (discretionary parole) se acordă în funcție de decizia unei comisii de liberare condiționată, în funcție de comportamentul și evaluarea individuală a fiecărui deținut (James, 2014).

Abordări punitive și judiciare ale liberării condiționate

Justiția reformatoare și abordarea axată pe reabilitare a aspectelor punitive se axează pe principiile utilitare. Utilitarianismul reprezintă o filosofie morală, care susține că acțiunea cea mai morală este aceea care maximizează fericirea celui mai mare număr de ființe umane (Mill, 1863). Cele trei obiective ale acestei teorii sunt: prevenirea comiterii unor viitoare infracțiuni; descurajarea indivizilor și grupurilor de a comite infracțiuni; reabilitarea infractorilor și reintroducerea acestora în societate (Sutherland & Cressey, 1978).

Aproape pe întreg parcursul secolului XX, procedurile de liberare condiționată și de reabilitare din Statele Unite ale Americii au operat în conformitate cu această metaforă a bunăstării, cunoscută sub numele de “Penal Welfarism” (teoria potrivit căreia deținuților trebuie să li se asigure bunăstarea în interiorul sistemului penitenciar). Cu toate acestea, în ultimii 40 de ani, creșterea ratei infracționalității, atacurile de panică la nivelul societății și mutațiile survenite în percepția publică privind tendințele infracționale au condus la o accentuare a aspectului

punitiv al pedepsei. Ideea a fost aceea ca severitatea sentinței să reflecte gravitatea faptei comise și să descurajeze activitățile de ordin infracțional. Ca reacție la revendicările unei populații cuprinse de panică și în speranța de a descuraja criminalitatea, au fost adoptate politici precum “Short Sharp Shock” (pedepse rapide, severe) în Marea Britanie și așa-numitele legi “Three Strikes” (pedepse drastice pentru cei care comit mai mult de două infracțiuni grave) în Statele Unite. Politici similare au fost adoptate în toate țările membre ale OCDE. Această tendință a condus la perioade de detenție mult mai mari, la impunerea unor limite minime ale pedepsei, la apariția unor rate mai ridicate ale încarcerării, în special în SUA, și la mai puține cazuri de liberare condiționată (Cullen, Jonson & Nagin, 2011; Pappozzi & Caplan, 2009).

O abordare a sistemului penal care este axată mai degrabă pe aspectul punitiv și mai puțin pe ideea de reabilitare se bazează în mare măsură pe noțiunea de justiție retributivă, potrivit căreia pedeapsa trebuie să fie proporțională cu gravitatea faptei și că societatea trebuie să fie protejată (Martinson, 1972).

Jones & Newburn (2013) susțin că numeroase dintre noțiunile care pledează în favoarea unor pedepse mai aspre își află originea în fenomene de dată recentă din Statele Unite ale Americii. Privatizarea închisorilor, construirea de noi penitenciare, modificarea legislației în direcția creșterii considerabile a ratei încarcerării și a lungimi perioadei de detenție, precum și încurajarea unui curent de opinie publică ce susține “combaterea dură a criminalității” și justiția retributivă – toate acestea la un loc au contribuit la obținerea de profituri imense de către anumiți indivizi cu interese economice în domeniu, de către diverși membri ai sistemului punitiv și de justiție, și de către politicienii populiști care încurează și inflamează angoasele publicului (Jones & Newburn, 2013).

Anumite urme de panică la nivel societal au fost vizibile și în Israel, unde recent au avut loc modificări ale cadrului legislativ care reglementează infracțiunile privind circulația rutieră, în special cazurile de fugă de la locul accidentului, și infracțiunile contra libertății și integrității sexuale: cu toate că în cazul acestui tip de infractori, probabilitatea recidivei este mai scăzută decât media statistică, evaluarea lor este mai strictă și supravegherea este mai dură, doar pentru a liniști publicul (Landau & Oz, 2014).

Delincvenții sexuali sunt diferiți de alți infractori, așa cum sugerează și cercetătorii Rabeea Assy și Doron Menashe, al căror studiu a evidențiat aceste diferențe, venind în sprijinul deciziei noastre de a omite respectivul tip de infractori din eșanșionul de participanți la prezentul studiu (Assy & Menashe, 2014).

Landau & Oz (2014) definesc munca drept un punct de cotitură în viața infractorilor. Autorii respectivului studiu prezintă un tipar cronologic, care include vârsta, activitatea în câmpul muncii și recidivismul. Acești cercetători sugerează că oportunitățile de angajare au un efect mai mare în prevenirea recidivei la vechi deținuții eliberați condiționat sau la termen care sunt mai în vârstă (peste 27 de ani) decât la cei mai tineri de 20 ani, la aceștia din urmă efectul fiind, în esență, neglijabil. Dacă rata medie a recidivismului la eșanșionul de participanți (tineri și bătrâni) a fost de aproximativ 50%, accesul la un loc de muncă a scăzut cu 39% rata recidivismului la infractorii mai în vârstă. Aceste constatări sunt în concordanță cu alte date care sugerează că vârsta constituie un factor important în ceea ce privește probabilitatea de a recidiva și contrazice opinia populară sau impresia de “bun simț” potrivit căreia cu cât înaintează în vârstă, cu atât e mai puțin probabil ca infractorii înveterați să se reformeze. Dimpotrivă, e mai probabil ca deținuții mai vârstnici să se fi săturat de o viață de criminalitate și să caute oportunități de a reveni la calea cea dreaptă (Landau & Oz, 2014).

Există două modele behavioriste populare care explică, din perspectiva judecătorului, procesul de condamnare, punând accent specific pe fenomenul recidivismului: modelul de optimizare a rezultatelor (Outcome Optimization model) și modelul de suprafață (Skimming model). Primul model se concentrează pe maximizarea utilității și minimizarea pierderilor și prioritizează cel mai bun rezultat posibil, în sensul minimizării probabilității de recidivă. Al doilea model postulează că judecătorii acționează de așa manieră încât să creeze impresia de reușită a acțiunilor de descurajare a recidivismului, dar gândindu-se prea puțin în ce măsură sentința și perioada de detenție influențează cu adevărat rata recidivismului (Manski și Nagin, 1998).

Mai exact, sentințele date de judecători sunt adesea menite să liniștească temerile publicului față de crime care generează “panică morală”, alimentată mai degrabă de reportajele din mass-media decât de statisticile reale privind criminalitatea. Clasa de mijloc, care din punct de vedere statistic este cea mai protejată de infracțiuni, este cea mai preocupată să nu devină victimă a acestora, dar și cea mai dispusă să sprijine o abordare de tipul justiției retributive a problemelor judiciare și punitive (Cohen 1978; Lee, 2001).

Predictibilitatea recidivei infracționale

Mai mulți cercetători, cum ar fi Schnur, au încercat să identifice predictorii recidivei infracționale. Schnur a analizat câțiva predictorii statistici ai nerespectării obligațiilor prevăzute de serviciul de probațiune și ai probabilității recidivei infracționale, inclusiv cazierul judiciar detaliat, rasa, vârsta și dependența de droguri sau de alcool. Singura variabilă care s-a dovedit statistic semnificativă pentru estimarea posibilității de recidivă a fost suma termenelor de pedeapsă ispășite anterior, de la naștere și până la actuala sentință, această variabilă fiind bine

corelată cu probabilitatea unei noi recidive. Asemeni altor sugestii similare, care au subliniat importanța examinării științifice a factorilor care contribuie la predictibilitatea statistică a recidivei, în contrast cu “experiență informală”, observațiile clinice și prejudecata personală, concluziile propuse de Schnur nu au fost acceptate cu foarte mare entuziasm (Schnur, 1951).

Schnur a analizat beneficiile educării condamnatului în timpul perioadei de detenție. El a concluzionat că nu există nici o corelație – pozitivă sau negativă – semnificativă statistic între educația deținuților în închisoare și riscul de recidivă, o concluzie confirmată de tot mai multe cercetări pe această temă (Schnur, 1951).

Metodele statistice relativ recente de evaluare a riscului de recidivă infracțională recurg la modele ale ajustării exponențiale în calcularea pe baze statistice a scorului de risc, care determină riscul de recidivă la deținuții eliberați condiționat în funcție de vârsta acestora și de numărul total al condamnărilor anterioare, atât la condamnații juvenili, cât și la cei adulți (Dagan, Timor & Ronel, 2013).

Peste 95% dintre deținuți sunt eliberați în cele din urmă în rândurile populației generale. Aproape 80% dintre deținuții vor fi eliberați condiționat și voi fi puși sub supraveghere. 75% dintre deținuții eliberați vor fi re-arestați, dacă nu chiar re-încarcerați, într-un interval de cinci ani. Infractorii aflați la prima abatere sunt cel mai probabil să se ferească de alte probleme infracționale, dar fiecare nouă arestare se corelează pozitiv cu probabilitatea recidivei (Departamentul de Justiție al SUA, James 2014).

O altă problemă care cauzează inexactitate este generalizarea populației deținuților eliberați condiționat, precum și dificultatea de a diferenția adevărații recidiviști de deținuții care au fost retrimiși în penitenciar pe motivul încălcării obligațiilor prevăzute de serviciul de probațiune. În 1999, 22% din deținuții aflați în închisorile de stat din SUA au fost condamnați

pentru o infracțiune pe care au comis-o în perioade de liberare condiționată. Deținuții liberați condiționat a căror probațiune a fost revocată, indiferent dacă aceștia au fost condamnați pentru săvârșirea unei infracțiuni ulterioare, sau pentru nerespectarea obligațiilor prevăzute de serviciul de probațiune, au constituit un segment demografic major ce a contribuit la creșterea ratei încarcerării în Statele Unite (Travis & Lawrence, 2002).

După cum menționam anterior, marea majoritate a deținuților liberați în Statele Unite sunt re-arestați într-un interval de 3-5 ani, dar numai 55% din aceștia sunt încarcerați pentru săvârșirea unei infracțiuni. Aceste date coincid cu rata recidivei generale de aproximativ 50% din alte țări occidentale, unde statisticile privind fenomenul recidivismului infracțional includ condamnările persoanelor care au săvârșit noi infracțiuni (James, 2014).

Întrucât în sistemul penitenciar american numărul încarcerărilor s-a dublat pe parcursul anilor '90, publicul s-a confruntat cu temuta perspectivă în care deținuții liberați condiționat vor recidiva după acordarea liberării condiționate și au făcut lobby ca politicienii și legiuitorii să ia măsurile cuvenite. Consecința a fost o creștere a numărului de condamnări la închisoare, o scădere a numărului de cazuri de liberare condiționată, o diminuare a bugetelor de care beneficiază serviciul de probațiune și a investițiilor în serviciile de reabilitare a deținuților liberați condiționat, atât pe perioada pregătirii acestora în penitenciar pentru obținerea liberării condiționate, și, mai important, o reducere a fondurilor pentru asigurarea unui loc de muncă și pentru reintegrarea socială a deținuților după liberare. Paradoxal, aceste măsuri nu au condus la atingerea obiectivului de reducere a ratei recidivismului în rândul deținuților liberați condiționat. Lipsa încrederii publice în posibilitatea de redresare a deținuților limitează, de asemenea, posibilitatea de asigurare a locurilor de muncă și a unei locuințe și aceea de accesare a

modalităților generale de reintegrare socială, chiar și în absența unor competențe și în condițiile pierderii deprinderilor tehnice în perioada privării de libertate (Robinson 2005).

Dacă înțelepciunea convențională pune preț pe importanța unui loc de muncă și pe competențele profesionale ale deținuților liberați, cercetarea nu este întotdeauna sprijinită de date. Aproximativ jumătate dintre studii nu au găsit nici o corelație între participarea deținuților la programele de dezvoltare a competențelor profesionale ale acestora și reducerea ratei recidivismului. Cealaltă jumătate de studii au arătat că efectul acelor programe a fost mai mic decât se așteaptă în general. Acest rezultat poate fi explicat prin efectul diferit pe care locul de muncă îl poate avea în privința recidivei, la infractorii mai tineri sau mai vârstnici deopotrivă. Singura modalitate care a asigurat o diminuare a ratei recidivei infracționale la deținuții liberați a constat în posibilitatea acestora de a urma cursuri de învățământ post-liceal. Oportunitățile educaționale la un nivel inferior și programele de GED (care oferă o posibilitate alternativă de obținere a diplomei de bacalaureat) indică o diminuare minoră sau inexistentă a ratei recidivismului (James 2014).

Programele de reabilitare a infractorilor dependenți de substanțe psihotrope, în special a celor care sunt dependenți de droguri și de alcool, au ca rezultat o anumită minimizare a consumului de droguri și a abuzului de alcool, atât în interiorul, cât și în afara zidurilor penitenciarelor – iar problemele legate de abuzul de substanțe cresc foarte mult riscul de recidivă. Indiferent dacă sunt sau nu diagnosticate în închisoare, problemele psihologice generale, inclusiv stăpânirea furiei, autocontrolul, problemele de management financiar și capacitatea de control al cheltuielilor contribuie și ele la dificultatea reintegrării sociale, care adesea duce la recidivă (Robinson 2005).

În anii '70, 75% din totalul deținuților liberați condiționat în Israel au fost re-încarcerați într-un interval de cinci ani – ne reprezentând diferențe statistice majore comparativ cu populația generală a deținuților liberați la termen, în sensul că la 80% dintre aceștia exista probabilitatea de a recidiva și de a fi re-încarcerați în primii cinci ani după liberare. În medie, comisia de liberare condiționată a dedicat patru minute fiecărui caz supus atenției sale, timp în care membrii respectivei comisii au citit în genere dosarul deținutului și recomandările atașate. Nu a fost posibil să se includă recursuri personale sau audieri în acel interval de timp. Aproximativ 86% din toate recursurile privind liberarea condiționată au fost admise de către comisie. S-a constatat că deținuții încarcerați pentru infracțiuni legate de droguri și pentru infracțiuni contra proprietății sunt cei mai predispuși la recidivă. Tot așa sunt și deținuții tineri care nu au avut constant un loc de muncă (Hassin, 1981).

1.3 Fundamentele cercetării

1.3.1 Eșantionul de deținuți

Aproximativ 24.000 de deținuți sunt închiși în sistemul penitenciar israelian. Aproximativ 10.000 dintre aceștia sunt deținuți care au săvârșit infracțiuni penale. Deținuții sunt distribuiți în 34 de penitenciare, cu diferite niveluri de securitate și caracteristici, în funcție de durata perioadei de încarcerare, de pericolul pe care deținuții îl reprezintă pentru societate și de apartenența acestora la segmente unice de populație. Unii deținuți trebuie să fie protejați de ceilalți deținuți. Prin urmare, există aripi de separare sau izolare a acestora, aripi lipsite de droguri, aripi protejate și aripi deschise. Autoritatea de Reabilitare a Deținuților (PRA) din Israel se ocupă de deținuții care au comis fapte infracționale, programele de reabilitare nefiind adredate deținuților care ridică probleme de “securitate”, deținuților care sunt rezidenți ai

teritoriilor ocupate, străinilor pe cale de a fi deportați și deținuților temporari. Potrivit PRA, în cazul a numeroși dintre deținuții care sunt eliberați se refuză tratamentul întrucât aceștia sunt reticenți în a fi tratați; tot în această situație se află cei care neagă că au comis vreo infracțiune, sau cei care, potrivit PRA, nu întrunesc condițiile pentru a primi tratamentul și nu sunt compatibili cu instrumentele de reabilitare (Yael Kulitz-Mansdorf, consilier profesional al Directorului General al PRA, Scrisoare datată 3 iulie 2011).

Delincvenții sexuali nu au fost nici ei incluși în prezentul studiu, întrucât ei se deosebesc de alți infractori atât în privința statutului în rândul celorlați deținuți, cât și a legislației cu privire la monitorizarea lor.

Traul în penitenciar este o experiență care poate fi complet înțeleasă numai de deținuții înșiși. Goldberg descrie procesul de adaptare a deținuților la mediul din penitenciar ca fiind adictiv sau normativ. Rezultatele studiului arată că adaptarea adictivă reprezintă o modalitate comună de familiarizare cu condițiile din sistemul penitenciar. Recidivismul este parțial datorat dependenței de mediul penitenciar, dependenței de stilul infracțional de viață și dependența de comiterea unui anumit tip de infracțiune (Goldberg, 2014).

I.3.2 Organizații care răspund de tratamentul deținuților

În timpul încarcerării și după liberare, tratamentul deținuților este asigurat de mai multe organisme:

Autoritatea de Reabilitate a Deținuților reprezintă o instituție de stat aflată în subordinea Ministerului Asistenței și Serviciilor Sociale și este organismul principal din cadrul sistemului de justiție israelian care acționează în direcția reabilitării deținuților. Centrele educative din închisorile israeliene vizează pregătirea deținuților pentru liberare. Intervenția de tipul asistenței

sociale este necesară pentru a pregăti deținuții din punct de vedere economic, educațional, psihologic și social pentru liberare.

Există și alte organisme implicate în cooperarea dintre Serviciul Penitenciar Israelian și Autoritatea de Reabilitare a Deținuților. Există o cooperare la nivelul instituțiilor de stat între ministere și organismele care răspund de tratamentul deținuților. Aceste organisme sunt: Ministerul Educației, Ministerul Asistenței și Serviciilor Sociale, Ministerul Absorbției a Imigranților, întrucât societatea israeliană este compusă din multe populații de imigranți, Autoritatea Antidrog din Israel, Ministerul Sănătății și Institutul Securității Naționale. În plus față de aceste organisme guvernamentale, activitățile de reabilitare și pregătirea pentru liberarea deținuților din penitenciar se desfășoară pe bază de voluntariat sau pe baza unor contracte de afaceri cu organizații specifice, cum ar fi Asociația “Yad La'Asir” (“O Mână de Ajutor pentru Deținuți”). Aceste organizații oferă educație, îndrumare și asistență religioasă.

I.3.3 Justiția restaurativă

Justiția restaurativă reprezintă un concept nou în procesul de educație și reabilitare, necesar pentru a pregăti deținuții pentru liberarea din penitenciar. Această abordare pune accentul pe vindecare mai degrabă decât pe pedepsire. Există două noțiuni diferite de justiție în conformitate cu care sunt adoptate pedepsele, corecțiile și compensațiile. Justiția retributivă încearcă să rezolve situațiile prin pedepse unilaterale. Accentul justiției retributive cade pe impunerea unei pedepse care este proporțională cu infracțiunea comisă, făcând, astfel, dreptate. Justiția restaurativă are ca scop restabilirea justiției printr-un proces bilateral, reafirmând

acceptarea consensuală a unei valori împărtășite și ținând cont de întregul sistem al celor implicați în actul infracțional: infractorul, victima și comunitatea (Wenzel et al., 2008).

Legislația de după anii '90 în Israel a fost adaptată unui obiectiv centrat pe drepturile omului, în conformitate cu tratatele internaționale semnate de autoritățile statului (Sebba, 1996). Aceste actualizări sunt în concordanță cu justiția restaurativă. Aceeași evoluție caracterizează legislația adoptată în Republica Cehă (Raskova & Hoferkova, 2015).

I.3.4 Pregătirile în vederea prezentării în fața comisiei de liberare condiționată

Activitatea comisiilor de liberare condiționată este reglementată de Legea privind liberarea condiționată (2001). Rolul comisiei este acela de a determina dacă deținutul este eligibil pentru liberarea anticipată, luându-se în considerare circumstanțele și severitatea infracțiunii, condamnările anterioare, riscurile pentru public, șansele de reabilitare a deținutului, motivația schimbării, comportamentul din penitenciar, precum și alți factori. Într-o comisie ordinară de liberare condiționată, se ia în discuție liberarea anticipată a deținutului aproape de finalizarea a două treimi din pedeapsă. Comisia se compune din patru membri: un magistrat și judecător districtual, care ocupă poziția de șef al comisiei, doi reprezentanți ai publicului cu cinci ani de experiență în profesia lor, și un ofițer al Serviciului Penitenciar Israelian, având rangul egal sau superior celui de gardian principal, care nu are drept de vot. Decizia comisiei de liberare condiționată trebuie să găsească un echilibru între dreptul deținuților și dreptul publicului la protejarea de infractorii periculoși (Dagan, 2014).

I.3.5 Eșantionul persoanelor recidiviste

Eșantionul persoanelor recidiviste va fi împărțit în două grupuri: grupul celor liberați anticipat de comisiile de liberare condiționată și grupul celor liberați la termen, după executarea întregii pedepse. Subclasificările ulterioare se vor face în funcție de existența sau inexistența unui program de tratament, de tipurile programelor de tratament, de monitorizare și supraveghere – pentru prezenta cercetare, și absența monitorizării reprezintă un factor relevant.

II. METODELE ȘI ETAPELE CERCETĂRII

II.1 Israel

Comisiile de liberare condiționată din Israel funcționează sub jurisdicția Ministerului Justiției – Administrația Instanțelor de Judecată. Deciziile comisiilor respective se bazează pe “Legea privind liberarea anticipată, 2001” și pe amendamentele incluse în “Codul Penal” de-a lungul anilor. Legea prezintă o serie de raționamente pentru liberarea anticipată din penitenciar. Ea permite comisiei să reducă termenul unei pedepse cu până la o treime, cu excepția circumstanțelor speciale, cum ar fi bolile terminale, în care caz o comisie specială de liberare condiționată este autorizată să libereze un deținut fără a ține seama de restul pedepsei (Knessetul israelian, 2001). Legea prevede că fiecare comisie de liberare condiționată trebuie să ia în considerare pericolele previzibile, care pot apărea ca rezultat al liberării unui deținut, probabilitatea ca reabilitarea deținutului după eliberare să aibă succes, comportamentul

deținutului în penitenciar, și infracțiunile comise și consecințele acestora. Considerațiile includ amploarea daunelor, amenzile și despăgubirile plătite, dar și opiniile exprimate de părțile vătămate sau de familiile acestora. (Dagan, Timor & Ronel, 2013).

Pe lângă acei factori, și presupunând că nimic din informațiile menționate anterior nu este de natură să împiedice liberarea anticipată a unui deținut, comisia de liberare condiționată trebuie să examineze programele de reabilitare propuse pentru perioada de probațiune. Aceste programe includ informații furnizate de Autoritatea de Reabilitate a Deținuților și termenii programului de supraveghere. Monitorizarea deținuților se află în sarcina Serviciului de Probațiune sau se desfășoară pe baza monitorizării electronice (Dagan et al., 2013).

Raportul Controlorului de Stat din Israel (Raportul Anual, 2004) arată că doar un sfert din toți deținuții din Israel au beneficiat după liberarea din penitenciar de un program de reabilitare din partea Autorității de Reabilitate a Deținuților, în cadrul unui proces menit să le îmbunătățească deținuților șansele de nu recidiva și de a nu reveni în penitenciar. Raportul anual al Autorității de Reabilitate a Deținuților arată că peste 90% din programele prezentate de respectiva instituție comisiei de liberare condiționată au fost aprobate, deținuții fiind liberați. Acest procent este în contrast cu mai puțin de 50% din programele oferite de companiile private.

Dr. Rotem Efodi (Efodi, 2014) sugerează că modalitatea actuală de desfășurare a audierilor în vederea liberării condiționate nu este eficace. În loc să discute relevanța empirică a factorilor statistici care influențează riscul de recidivă în fiecare caz, comisiile se angajează într-o discuție “clinică”, axată mai mult pe circumstanțele fiecărui caz și pe impresiile individuale ale membrilor comisiei, acest lucru dovedindu-se extrem de ineficiente pentru stabilirea riscului de recidivă a deținutului liberat condiționat. În schimb, Efodi recomandă ca procesele de luare a deciziilor de către comisiile de liberare condiționată să fie conforme cu modelele statistice ale

procesului decizional, întrucât rata predictibilității corecte a acestora este foarte probabil mai ridicată (Efodi, 2014).

II.2 Republica Cehă

Orice persoană condamnată poate fi liberată condiționat de către o instanță districtuală (denumită în continuare “Instanța”) în cazul în care aceasta îndeplinește condițiile de liberare condiționată. Condițiile prevăzute pentru liberarea condiționată sunt următoarele:

- ✓ Persoana condamnată a executat efectiv o fracțiune din pedeapsa stabilită conform legii, sau termenul de pedeapsă a deținutului a fost redus prin decizia Președintelui Republicii Ceha

- ✓ Persoana condamnată dovedește că s-a reabilitat în penitenciar, că are un comportament corespunzător și îndeplinește obligațiile impuse asupra sa de către autoritățile de justiție și cele penitenciare

- ✓ Există dovezi temeinice că persoana condamnată poate trăi în mod corespunzător și fără să încalce legea după liberarea din penitenciar, sau instanța acceptă o garanție din partea unei asociații cetățenești interesate, care garantează probabilitatea ca procesul de reabilitare a persoanei condamnate să fie finalizat.

Instanța trebuie să ia o decizie privind cererea de liberare condiționată, în termen de 30 de zile de la primirea acesteia. Un condamnat a cărui cerere a fost respinsă se poate readresa instanței cu o nouă cerere de liberare condiționată o dată la șase luni.

O persoană condamnată poate fi liberată condiționat, în general, după ce a executat o jumătate de durată pedepsei. Cu toate acestea, un infractor care se află la prima abatere și care nu

a fost condamnat pentru o infracțiune gravă poate fi liberat după executarea unei treimi din pedeapsă. Deținuții care au fost închiși pentru infracțiuni grave sau deținuții care au primit sentințe excepționale pot fi liberați condiționat după ce au executat două treimi din pedeapsă. Un infractor care a fost condamnat la închisoare pe viață poate fi liberat condiționat după ce a executat cel puțin douăzeci de ani din pedeapsă.

Deținuții închiși pentru comiterea unor delictelor pot fi liberați condiționat chiar înainte de îndeplinirea condițiilor pentru liberarea anticipată, așa cum sunt ele specificate mai sus. Acești deținuți pot fi liberați înainte de executarea a jumătate din pedeapsă, sau, cel mai devreme, după executarea unei treimi din pedeapsă în cazul infractorilor aflați la prima condamnare.

Instanța impune perioada de probațiune pentru fiecare persoană condamnată care urmează să fie liberată din închisoare. Perioada de probațiune ține de la unu la șapte ani pentru deținuții care au fost închiși pentru săvârșirea unei infracțiuni penale, și până la trei ani pentru condamnații care au fost închiși pentru comiterea unui delict.

Instanța poate numi un ofițer de probațiune care să supravegheze persoana condamnată care este liberată condiționat, sau îi poate ordona acesteia să se prezinte la raport într-o locație apropiată de domiciliul său, zilnic, într-un interval de timp specificat. Instanța poate impune și alte restricții și obligații deținuților liberați anticipat pentru a-i determina să ducă o viață în limitele legii. De exemplu, instanța poate dispune ca deținuții să compenseze cât mai adecvat victimele pentru prejudiciile suferite datorită infracțiunilor comise de ei, să lucreze în folosul comunității, sau să plătească o sumă anumită de bani pentru a ajuta victimele altor acte infracționale.

Dacă deținutul liberat condiționat nu dă dovadă de un comportament care respectă obligațiile ce îi revin, instanța își poate ajusta sau modifica decizia de liberare condiționată sau

condițiile pe care persoana supravegheată trebuie să le îndeplinească în timpul perioadei de probațiune. Instanța poate numi un ofițer de probațiune să supravegheze deținutul liberat condiționat, dacă nu cumva această măsură a fost deja aplicată, poate impune alte restricții sau obligații, poate modifica lungimea perioadei de probațiune, sau poate dispune ca deținutul liberat condiționat să fie re-încarcerat pentru restul termenului de pedeapsă. În cazul în care instanța constată că o deținutul liberat condiționat a dus o viață în limitele legii în timpul perioadei de probațiune și și-a îndeplinit obligațiile, dând dovadă că s-a supus procesului de reabilitare, pedeapsa cu închisoarea este considerată finalizată din ziua când deținutul a fost liberat condiționat.

În cazurile de liberare condiționată, Serviciul de Probațiune și Mediere din Republica Cehă funcționează în colaborare cu Serviciul Penitenciar din Republica Cehă. Profesioniștii care colaborează în acest sens includ personalul de probațiune și specialiștii care lucrează cu deținuții: psihologi, asistenți sociali, profesori specializați și ofițeri de corecție.

Cererea de liberare condiționată trebuie să fie depusă de condamnați sau de membrii familiei acestora, de directorul penitenciarului sau de asociație cetățenească interesată. Cererea este apoi trimisă judecătoriei din aria unde se află penitenciarul. Judecătorul va cere o evaluare a persoanei condamnate, care va fi redactată de către un ofițer de penitenciar care lucrează cu deținutul.

Recent a fost dezvoltat un nou instrument pentru evaluarea riscului de pericol și recidivă, dar și a nevoilor condamnatului. Concluziile desprinse din analiză sunt luate și ele în considerare în redactarea documentației de evaluare finală. Instanța vrea să știe unde va locui deținutul liberat, dar și planurile acestuia pentru viitorul apropiat. În funcție de fiecare judecător, tribunalele pot solicita documente suplimentare referitoare la caz.

Cel mai recent amendament la Codul Penal al Republicii Cehe, introdus la sfârșitul anului 2012, se referă la procesul de liberare condiționată. Amendamentul respectiv face mai ușor realizabile condițiile pentru liberarea condiționată. Au fost aduse modificări privind fracția din perioada de detenția care trebuie executată înainte de luarea în discuție a liberării condiționate a unei persoane condamnate, în unele cazuri, acest termen reprezentând o treime din perioada de detenție. În plus, atunci când directorul penitenciarului depune o cerere de liberare condiționată, instanța se pronunță aproape întotdeauna în favoarea persoanei condamnate. În cazul în care condamnatului nu i s-a admis cererea de către instanța de judecată, amendamentul nou introdus prevede modificarea termenului în care el poate depune o nouă cerere, termenul fiind acum de doar șase luni. Aceste modificări ar trebui să conducă la reducerea suprapopulării în închisorile cehe.

Serviciul de Probațiune și Mediere este o instituție aflată în subordinea statului, mai precis a Ministerului Justiției. În componența sa intră centrele autonome ale Serviciului de Probațiune și Condiționată, care operează, de obicei, în sediul unde se află și judecătoria sau tribunalul municipal având același tip de jurisdicție. În cazul în care două sau mai multe judecătoria își au sediul într-o singură locație, doar un singur centru se poate înființa. Serviciul de Probațiune și Mediere este condus de un director, care este numit și poate fi înlocuit de Ministrul Justiției. Personalul din fiecare centru se compune din cel puțin doi ofițeri de probațiune și condiționată cu diplomă universitară și un asistent cu certificat de absolvire a liceului.

Dacă este necesar, centrul poate fi structurat pe departamente, concentrându-se în special pe infractorii minori sau tineri, sau pe utilizatorii de substanțe narcotice și psihotrope. Politicile centrului privind probațiunea și condiționată sunt aliniată cu acelea ale instanței jurisdicționale locale. Centrul se aliniază, de asemenea, cu hotărârile procurorilor districtuali locali luate în cadrul

procedurilor preliminare. În scopul de a accelera procedurile și pentru alte motive importante, judecătorul care conduce completul sau judecătorul unic al respectivei instanțe, și procurorul, în cadrul procedurilor preliminare, poate dispune implementarea unei acțiuni solicitate de către centrul din aria în care își are domiciliul persoana care face obiectul procedurii judiciare.

Legea nr. 257/2000 Coll. privind Serviciul de Probațiune și Mediere definește domeniul de activitate și structura acestui serviciu, responsabilitățile sale jurisdicționale fiind definite în Codul Penal și Codul de Procedură Penală. Serviciul de Probațiune și Mediere stabilește condițiile pentru cazurile considerate adecvate. Serviciul își poate aduce aportul în cazul spețelor judecate prin proceduri penale speciale, atunci când pedeapsa impusă și executată nu este una cu închisoarea, sau în cazul în care detenția poate fi înlocuită cu o măsură alternativă. În acest scop, serviciul oferă orientare și asistență profesională inculpatului, monitorizează și controlează comportamentul acestuia, și colaborează cu familia și mediul social, astfel încât inculpatul să poată duce o viață în limitele legii în viitor.

Serviciile de probațiune prevăzute de această lege trebuie să organizeze și să asigure supravegherea unei persoane acuzate, inculpate sau condamnate, să controleze executarea pedepselor care nu implică privarea de libertate, inclusiv executarea obligațiilor și restricțiilor impuse, și să monitorizeze conduita persoanei condamnate pe durata perioadei de probațiune a deținutului liberat condiționat din penitenciar. Legea prevede, de asemenea, oferirea de asistență individuală inculpatului și influențarea pozitivă a acestuia, astfel încât aceste să poată duce o viață în limitele legii, să respecte obligațiile impuse de instanță sau de procurorul public, și să redreseze relațiile juridice și sociale pe care le-a perturbat. Medierea constă în acțiuni extrajudiciare menite să rezolve disputa dintre inculpat și partea vătămată, precum și acțiuni

îndreptate înspre soluționarea unui conflict, desfășurate în paralel cu urmărirea penală. Medierea poate avea loc numai cu acordul expres al inculpatului și al părții vătămate.

Activitatea de probațiune și de condiționată a fost implementată în conformitate cu Art. 4 al legii menționate anterior, concentrându-se în special pe: obținerea de date privind inculpatul, familia și mediul social al acestuia, crearea condițiilor pentru încurajarea deciziilor în favoarea încetării condiționate a urmăririi penale, sau a aprobării unei soluționări extrajudiciare. Angajații serviciului de probațiune și condiționată pot negocia și ajunge la un acord între inculpat și partea vătămată cu privire la compensarea prejudiciilor, un acord în vederea unei soluționări extrajudiciare, sau pot negocia condițiile pentru alte proceduri de acest gen, sau pentru o pedeapsă care nu implică privarea de libertate. Angajații sunt responsabili cu supravegherea conduitei persoanei acuzate în cazurile în care s-a decis înlocuirea privării de libertate cu executarea pedepsei sub supraveghere. Instanța poate însărcina acești angajați cu supravegherea, monitorizarea și ținerea sub control a inculpatului pe timpul perioadei de probă, cu controlul executării pedepselor (cu excepția celei care presupune privarea de libertate), inclusiv munca în folosul comunității, cu monitorizarea respectării măsurilor de protecție, și cu monitorizarea și controlul conduitei inculpatului în timpul perioadei de probă, în cazul deciziei de liberare condiționată a condamnatului din penitenciar.

Serviciul de Probațiune și Mediere ajută și la remedierea consecințelor infracțiunii comise contra părții vătămate și a altor persoane afectate de infracțiunea respectivă. Serviciul oferă îngrijire specială pentru inculpații minori și pentru inculpații aflați la o vârstă apropiată de cea juvenilă.

Serviciul contribuie la protejarea drepturilor victimelor infracțiunilor și contribuie la procesul de coordonare a programelor sociale și terapeutice pentru infractori, cu accent special pe

minori și pe utilizatorii de substanțe narcotice și psihotrope. Serviciul de Probațiune și Mediere participă și la prevenirea criminalității.

Serviciul Penitenciar din Republica Cehă acționează ca administrator al sistemului penitenciar al țării. Statutul și atribuțiile Serviciului Penitenciar sunt definite de Legea revizuită nr. 555/1992 Coll. privind Serviciul Penitenciar și Garda de Justiție a Republicii Cehe. Serviciul Penitenciar este un departament al Ministerului Justiției. Ministrul Justiției numește și înlocuiește Directorul General pentru gestionarea Serviciului Penitenciar. Directorul General raportează direct Ministrului Justiției cu privire la activitatea Serviciului Penitenciar. Serviciul Penitenciar se compune din Biroul Directorului General, penitenciare de arest preventiv (pentru custodia temporară), închisori (pentru pedepsele cu privare de libertate), facilități de detenție preventivă și Institutul de Educație. Închisorile individuale, adică facilitățile pentru arest și încarcerare, sunt stabilite și abrogate de Ministrul Justiției. Directorul General al Serviciului Penitenciar numește și revocă directorul pentru fiecare penitenciar și centru de arest preventiv, precum și reprezentantul Institutul de Educație.

În plus față de reprezentantul autorității competente, închisorile acceptă intervenția lucrătorilor non-guvernamentali și a celor din domeniul asociațiilor de caritate, și pot garanta că redresarea persoanei condamnate va fi dusă la bun sfârșit.

Sistemul liberării condiționate din Republica Cehă a cunoscut schimbări în ultimii ani. Serviciul de Probațiune și Mediere a colaborat cu Serviciul Penitenciar și cu alte organizații, oferind noi concepte cu privire la Legea liberării condiționate. Proiectele bazate pe aceste concepte au fost menite să eficientizeze sistemul liberării condiționate din Republica Cehă și procesul decizional din acest domeniu în scopul prevenirii recidivei.

Proiectul Comisiei de liberare condiționată a fost creat de trei instituții: Serviciul de Probațiune și Mediere al Republicii Cehe, Serviciul Penitenciar din Republica Cehă și Comisia Helsinki din Republica Cehă. Premisa fundamentală a proiectului a fost aceea de a transfera anumite prerogative ale autorităților de aplicare a legii înspre comisiile de liberare condiționată, pentru a asigura obiectivitatea crescută a deciziilor de liberare condiționată. În acest sens, comisiile de liberare condiționată au fost instruite să ia în considerare nu numai trecutul persoanei condamnate și comportamentul acesteia în penitenciar, ci și statutul său social în contextul vieții sale după liberarea din penitenciar. Aceste circumstanțe de viață includ căutarea unui loc de muncă, reîntoarcerea într-un cadru familial stabil și alte indicii privind posibila reabilitare a deținutului liberat condiționat.

Comisiile de liberare condiționată au fost fondate pentru prima dată între anii 1918-1938, în perioada primei Republici Cehoslovace. Comisia putea decide privind liberarea condiționată a deținutului dacă primea o cerere în acest sens din partea directorului penitenciarului sau a persoanei condamnate. Condițiile erau mai stricte decât cele din prezent; persoana condamnată trebuia să fi executat două treimi din termenul de pedeapsă impus, sau minimum un an de penitenciar, în toate cazurile.

Comisiile de liberare condiționată au existat și în perioada comunistă. Conform unui cod penal publicat în anul 1950, doar procurorul regional putea înainta propunerea de liberare condiționată a unei persoane condamnate. Liberarea anticipată putea fi aprobată numai după ce deținutul executase jumătate din termenul de pedeapsă cu încarcerare, și după luarea în considerare de către comisie a comportamentului deținutului și a șanselor acestuia de a evita traseul infracțional pe viitor.

Un amendament introdus în anul 1956 transferat instanței și judecătorului toate prerogativele decizionale în privința liberării condiționate, restabilind dreptului unui condamnat de a depune o cerere de liberare condiționată. Acest sistem a rămas neschimbat după introducerea unui nou Cod penal și de procedură penală în anul 1961.

După Revoluția de catifea din 1989 și în epoca Republicii Ceha autonome, înființată în 1993, nu a fost reintrodusă instituția comisiilor de liberare condiționată. Drepturile decizionale depline privind liberarea condiționată aparțin în prezent judecătoriei din districtul în care este situat penitenciarul.

Ideea de a crea proiectul comisiilor de liberare condiționată a fost propusă de către Forumul “Masa rotundă”, organizat de Comisia Helsinki din Cehia în anul 2007. Participanții la forum au fost experții care lucrează în domeniul legislativ penal ceh, iar obiectivul principal al forumului a fost să caute mai multe elemente restaurative care ar putea fi introduse în sistemul ceh de justiție. În anul 2008, a fost lansat proiectul comisiilor de liberare condiționată în trei penitenciare: Praha-Ruzyně, Stráž pod Ralskem și, mai târziu, în Opava.

Un alt proiect numit “Șanse fragile” a urmat proiectului comisiilor de liberare condiționată în perioada 2012-2015. Acesta a fost finanțat în comun de Fondul Social European, iar scopul său a fost acela de a crește numărul de penitenciare în care funcționează sistemul comisiilor de liberare condiționată.

Proiectul comisiilor de liberare condiționată din Republica Cehă a fost inspirat de sistemul utilizat în Canada, Marea Britanie și Croația. Inițiatorii proiectului au stabilit regulile pentru sistemul din Republica Cehă, pe baza experienței practice dobândite de omologii lor străini.

Comisiile de liberare condiționată din țările mai sus menționate au autoritatea legală să ia decizii de liberare condiționată. Membriilor comisiilor le pasă de viitorul potențial al persoanei liberate condiționat și iau în calcul posibilele riscuri și beneficii atunci când decid cu privire la acceptarea sau refuzul liberării anticipate.

Potrivit legislației din Codul Penal și din Constituția Republicii Cehe, comisia de liberare condiționată nu ia pe cont propriu o decizie de liberare anticipată. Dreptul decizional deplin aparține instanței, astfel încât comisia își poate doar prezenta avizul asupra respectivului caz.

Comisia culege informații cu privire la situația persoanei condamnate și la victima acesteia, organizează și conduce audierile pentru liberarea condiționată și își prezintă opiniile cu privire la recomandările de liberare condiționată. Comisia își exprimă avizul privind oportunitatea liberării condiționate a persoanei condamnate și oferă sugestii referitoare la restricțiile sau obligațiile care ar trebui impuse condamnatului după liberarea condiționată, în cazul în care aceasta este acordată. Membrii comisiei pot solicita documentele necesare cu privire la toate părțile care participă la proces, inclusiv ofițerii de penitenciar, ofițerii din cadrul Serviciului de Probațiune și Condiționată, reprezentanții victimei, asistenții sociali, gardienii și alții.

În timpul proiectului pilot privind comisia de liberare condiționată, comisia s-a compus din cinci membri: doi angajați ai penitenciarului, un angajat al serviciului de probațiune și doi experți pe problemele sociale. Ei au fost numiți de către directorul penitenciarului unde era închisă persoana condamnată.

II.3 Etapa cercetării calitative

În această etapă, au fost aplicate o serie de teorii criminologice, inclusiv teoria justiției restaurative, teoriile despre frenologie ale lui Merton, utilitarismului lui Bentham și Mill, și abordarea de tip “după faptă și răsplată”. Pentru a atinge acest obiectiv, cercetătorul s-a întâlnit cu judecători care funcționează ca șefi ai comisiilor de liberare condiționată în Israel și în Republica Cehă, ofițeri corecționali care colaborează cu administrația penitenciarelor, Departamentul de Justiție și Departamentul de Reabilitare a Deținuților, și ofițeri de probațiune și reprezentanți ai poliției din ambele țări. În plus, cercetătorul s-a întâlnit cu demnitari de la nivel parlamentar din ambele țări care se concentrează pe aceste aspecte. Cercetătorul a realizat un chestionar cu întrebări deschise pentru acest stadiu de cercetare. Chestionarul a fost planificat de așa manieră încât să ghideze interviul și să faciliteze focalizarea pe problemele relevante în timpul interviului, precum și să ofere o abordare comparativă pentru etapa cantitativă. Cercetătorul a realizat aceste interviuri în luna decembrie a anului 2013 în Republica Cehă, și în lunile februarie-martie ale anului 2014 în Israel.

Chestionarul permite o explicație de natură să conducă la o înțelegere a abordărilor persoanelor intervievate, a punctelor lor de vedere, în special în ceea ce privește perspectiva acestora asupra eficienței liberării anticipate. Sondajul încearcă să ofere un răspuns la întrebarea dacă, și în ce măsură opiniile subiective influențează procesul de liberare și tratamentul deținuților eliberați, înainte și după liberarea condiționată pe baza deciziei comisiei. Sondajul ajută la examinarea sugestiilor oferite de persoanele intervievate în direcția îmbunătățirii situației existente, inclusiv a circumstanțelor care au condus la situația curentă și a posibilităților de ameliorare a acesteia. Chestionarul a fost validat de un statistician senior și a fost aprobat de mentorul meu din programul de doctorat. Conceput în conformitate cu regulile stipulate de

Comisia de etică a UBB, chestionarul este atașat ca anexă la prezentul raport. Cercetătorul a trecut în revistă studii publicate în Israel și în Europa care analizează sistemele de implementare a proiectelor legislative guvernamentale, sistemele neguvernamentale și cele voluntare din acest domeniu, și evaluează rolurile și efectele lor asupra procedurilor relevante.

II.4 Etapa cercetării calitative

Această secțiune prezintă următoarele date:

- ✓ Statistici privind populațiile deținuților din Israel și din Republica Cehă, clasificate în funcție de infracțiunile pentru care au fost condamnate.
- ✓ Statistici privind deciziile de liberare condiționată luate de comisii, clasificate în funcție de infracțiuni, de durata încarcerării, de participarea la programele de pregătire în vederea liberării, de etnie, de programul de reabilitare și participarea la follow-up după liberare, numărul de arestări, mediul socio-economic și nivelul de educație.
- ✓ Statistici privind deținuții cărora comisiile le-au refuzat liberarea anticipată. Aceste subiecte sunt clasificate în funcție de infracțiuni, de durata încarcerării, de participarea la programele de pregătire în vederea liberării, de origine etnică, de programul de reabilitare și participarea la follow-up după liberare, numărul de arestări, mediul socio-economic și nivelul de educație.
- ✓ Statistici privind recidiviștii, definiți ca deținuți care se întorc în penitenciar într-un interval de cinci ani de la data liberării, fie aceasta anticipată, fie după executarea completă a pedepsei (Bondeson, 2011).

Această secțiune prezintă și poziția statului privind obligația sa în raport cu societatea și cu infractorii, specificând abordările politice, sociologice și ideologice de la nivel național.

II.5 Fidelitatea rezultatelor

Fidelitatea datelor desprinse din cercetare a fost asigurată prin verificarea surselor, care trebuiau să se dovedească a fi sigure înainte de a fi incluse în prezentul studiu. Datele obținute din surse posibil neobiective, care ar fi putut să ne inducă în eroare sau să plaseze intenționat faptele într-o lumină falsă, au fost examinate cu atenție. Pentru o verificare suplimentară a datelor, cercetătorul a comparat date din surse diferite, ori de câte ori acest lucru s-a dovedit posibil. Acest încercare de corelare a datelor i-a permis cercetătorului să asigure verificarea și autentificarea tuturor datelor disponibile. Această măsură a fost deosebit de importantă pentru datele referitoare la liberarea anticipată și revenirea deținuților în penitenciar după o astfel de liberare. Datele specificate au fost verificate în conformitate cu principalele trei surse: Serviciul Penitenciar, Sistemul Judiciar și Autoritatea de Reabilitate a Deținuților.

II.6 Neutralizarea factorilor disturbatori

Studiul conține factori disturbatori, dintre care unii au fost deja identificați, iar alții sunt evidențiați în concluzia prezentului studiu. Un important element disturbator constă în diagnosticarea și separarea unui grup masiv de deținuți (peste 50% din populația totală a deținuților din Israel), definiți ca deținuți care execută pedepse cu închisoarea pentru comiterea unor infracțiuni contra securității naționale. Acest grup va fi exclus din prezentul studiu din

următoarele motive: motivul încarcerării este unul ideologic, diferind fundamental de infracțiunile “obișnuite”, după cum urmează:

Diferențierea națională – infracțiunile sunt etichetate ca “ infracțiuni naționalizate” sau “contra securității naționale” și sunt cel mai frecvent atribuite cetățenilor din Gaza și Cisiordania, toți aceștia fiind de naționalitate palestiniană.

Aceste deținuți nu primesc, de obicei, asistență socială și nu participă la programe de reabilitare; nu sunt pregătiți pentru liberare din cauza refuzului lor de a participa și a convingerii lor că infracțiunile comise sunt de natură ideologică (Autoritatea de Reabilitare a Deținuților, 2010).

Pentru a evita cât mai mult posibil factorii disturbatori, eșantionul de participanți va consta din infractori care sunt cetățeni israelieni și va exclude infracțiuni comise “doar o dată”, cum ar fi neglijența la locul de muncă, conducerea neglijentă și alte infracțiuni similare care nu sugerează că deținuții aparțin unei lumi a criminalității, probabilitatea ca ei să recidiveze în viitor fiind astfel extrem de redusă. Vor fi, de asemenea, excluși deținuții puși sub acuzare pentru intrarea ilegală în țară și minorii. Delincvenții sexuali nu vor fi incluși în cercetare din cauza caracteristicilor unice ale acestora, metodelor diferite de monitorizare (Israelul utilizează o unitate specială de urmărire în acest scop), și apartenenței lor la un grup separat, chiar și în cadrul lumii infracționale în sine, pentru a evita interferarea cu aspecte penale sub-culturale nerelevante pentru scopul prezentei cercetări. Acest grup ar putea influența rezultatele cercetării din cauza lipsei de claritate și a cuantumului datelor de bază, precum și a efectelor sale asupra populației studiate.

Spre finalul prezentei cercetări, vor fi identificați și neutralizați mai mulți factori disturbatori, care vor fi eliminați studiu sau reconfigurați statistic.

II.7 Eșantionul de participanți

Aproximativ 24.000 de deținuți sunt închiși în sistemul penitenciar israelian. Aproximativ 10.000 dintre aceștia sunt deținuți care au săvârșit infracțiuni penale. Deținuții sunt distribuiți în 34 de penitenciare, cu diferite niveluri de securitate și caracteristici, în funcție de durata perioadei de încarcerare, de pericolul pe care deținuții îl reprezintă pentru societate și de apartenența acestora la segmente unice de populație. Deținuți sunt amplasați în penitenciar în funcție de nevoi (cei care trebuie să fie protejați, aripi de separare sau izolare a acestora, aripi lipsite de droguri, aripi protejate și aripi deschise). Autoritatea de Reabilitare a Deținuților (PRA) din Israel se ocupă de deținuții care au comis fapte infracționale, programele de reabilitare nefiind adresate deținuților care ridică probleme de “securitate”, deținuților care sunt rezidenți ai teritoriilor ocupate, străinilor pe cale de a fi deportați și deținuților temporari. Potrivit PRA, în cazul a numeroși dintre deținuții care sunt liberați se refuză tratamentul întrucât aceștia sunt reticenți în a fi tratați; tot în această situație se află cei care neagă că au comis vreo infracțiune, sau cei care, potrivit PRA, nu întrunesc condițiile pentru a primi tratamentul și nu sunt compatibili cu instrumentele de reabilitare (Yael Kulitz-Mansdorf, consilier profesional al Directorului General al PRA, Scrisoare datată 3 iulie 2011).

II.8 Dileme

A fost necesar să eliminăm populațiile cu factori care pot influența prin excepționalitate și prin circumstanțele neobișnuite rezultatele cercetării, cum ar fi infractorii contra securității, infractorii militari și delincvenții sexuali. Populațiile cu anumite caracteristici și diagnostice care au fost eliminate din eșantionul de participanți au inclus: Deținuții care execută pedepse pentru infracțiuni contra securității – acești deținuți au devenit infractori datorită ideologiei lor. Deținuții

militari au fost condamnați pentru acțiunile împotriva legii militare și de ei se ocupă comisiile militare. Delincvenții sexuali suferă o schimbare de statut după încarcerare. Ei intră sub incidența Legii de protejare a publicului de infracțiuni sexuale, 2006, fiind plasați sub supraveghere strictă. Autoritățile vor reacționa imediat la orice încălcare a condițiilor lor de liberare, chiar mult timp după încheierea termenului lor de probațiune.

A fost, de asemenea, necesar să se asigure funcționarea cooperării instituționale. Organismele instituționale par adesea mai puțin dispuse să ofere informații relevante privind acest subiect. Cele mai multe informații sunt oferite doar ca urmare a cererilor formale de obținere a informațiilor, grație “Legii privind libertatea de informare” din Israel (Lotan, 1982).

În secțiunea calitativă a prezentei cercetări, au fost organizate interviuri cu ofițerii de probațiune și cu membrii comisiilor de liberare condiționată. Persoanele intervievate nu au nevoie de autorizație prealabilă din partea comisiei de cercetare a Serviciului Penitenciar, printre ei numărându-se, de pildă, ofițeri de probațiune pensionați. Cercetătorul a analizat deciziile luate de comisiile de liberare condiționată și a studiat protocoale publicate pe site-ul instanței. Unele dintre protocoale nu au fost publicate, respectându-se dorințele deținuților, dar numărul de protocoale publicate a fost suficient de mare pentru ca omisiunile să nu influențeze rezultatele cercetării. Pentru a asigura precizia datelor de cercetare, este important să identificăm acele informații care ar putea interfera cu procesul de extragere a unor concluzii valide și corecte din punct de vedere statistic, fără însă a scăpa din vedere datele importante (Treatment and Rehabilitation in Israeli Prisons, 2013).

De asemenea, persoanele intervievate au fost alese aleator dintr-o listă de potențiali participanți și au fost selectate aleator protocoale de analiză din cadrul protocoalelor utilizate în principal în analizele întreprinse pentru studiile anterioare. Nu a fost utilizat nici un protocol al

ședințelor comisiilor de liberare condiționată în care cercetătorul a fost membru după septembrie 2012.

III. REZULTATELE INIȚIALE

Rezultatele cercetării care se desprind din datele obținute arată că, în ceea ce privește nivelul de recidivă, decizia comisiilor din Israel de a admite liberarea condiționată poate conduce la următorul efect: în comparație cu populația generală, care nu a fost liberată sau analizată în prezentul studiu, aproximativ 15% dintre deținuții eliberați nu revin în închisoare. Încă în curs de investigare este segmentarea precisă a populației, din dorința de a diferenția mai bine tipurile de infracționalitate. Sub lupa analizei se află și alte aspecte: dacă deținuții eliberați au fost încarcerati și anterior acestui prilej, și de câte ori au fost închiși deținuții care nu recidivează. S-a constatat că probabilitatea ca deținuții din Israel aflați la prima infracțiune să revină în penitenciar este cu aproximativ 50% mai scăzută decât aceea a infractorilor cu mai multe abateri la activ, dar această cifră nu a inclus infracționalitatea legată de droguri. Probabilitatea ca autorii infracțiunilor legate de droguri să revină în detenție se ridică la 85%.

În schimb, la infractorii aflați la prima fraudă, probabilitatea de a nu se întoarce în penitenciar este de peste 90%, presupunând că aceștia nu au comis și alte abateri de la lege. La o examinare sumară a sistemului punitiv și a fenomenului recidivei din Republica Cehă, se pare că datele sunt similare, dar nu identice. Prezentul studiu va prezenta motivul pentru care se întâmplă acest lucru, pe baza diferențelor practice (o comisie formată dintr-un judecător față de o comisie compusă din patru reprezentanți ai unor diferite sectoare).

Chiar înainte de finalizarea analizei datelor cercetării, reiese că discursul privind șansele de recuperare ale deținuților este mai detaliat și mai profund în Israel decât în Republica Cehă, în profida faptului că datele generale privind recidivismul sunt similare în ambele țări, așa cum sunt și modalitățile de supraveghere și de reabilitare. De asemenea, reiese că flexibilitatea proceselor de liberare din Republica Cehă permite liberarea pentru perioade mai lungi. Cu toate acestea, există o legătură coordonată, continuă și consecventă între Serviciul Penitenciar din Republica Cehă și judecătorul care se pronunță în această chestiune, iar unele dintre aceste legături sunt neoficiale.

III.1 Rezultatele interviurilor privind situația din Republica Cehă

Interviurile au fost realizate cu doi pedagogi speciali, un asistent social, un psiholog, un ofițer corecțional, cinci judecători și cinci reprezentanți ai serviciului de probațiune din închisori, în următoarele locații din Republica Cehă: penitenciarul Pankrac, penitenciarul Vinarice, penitenciarul Pankrac, Příbram, Praga, Kladno și Nymburk.

Opinia exprimată în mod repetat este aceea că scopul liberării condiționate este să ofere o “a doua șansă” deținuților care pot fi eliberați din penitenciar în condiții de siguranță. Ce anume înseamnă “a doua șansă” este mai puțin clar, în general. Subiecții intervievați nu au exprimat premisa că deținutul liberat condiționat se va integra în societate ca cetățean care respectă legea – o noțiune care, în general, se presupune că stă la baza ideii de liberare condiționată. Gândurile respondenților au mers mai degrabă în direcția conduitei bune în închisoare a deținutului care urmează să fie liberat condiționat – promisiunea că liberarea condiționată poate fi văzută ca o modalitate de menținere a ordinii în interiorul instituțiilor punitive. Acest punct de vedere cinic

este asociat cu raționamentul pragmatic potrivit căruia liberarea anticipată este un mijloc de a preveni supraaglomerarea penitenciarelor.

Subiecții intervievați au enumerat, de asemenea, printre preocupările lor și compensarea prejudiciilor create și aspectele juridice ale recompensării și căinței. Ei plasează fățiș povara deciziei finale pe umerii judecătorului, care, potrivit legii, are votul final. Deținuții liberați sunt supervizați de către un ofițer de probațiune pentru o anumită perioadă, putând fi reîncarcerăți în penitenciar pentru restul termenului de pedeapsă dacă încalcă obligațiile stabilite la liberarea condiționată sau comit o altă infracțiune. Cu toate acestea, per ansamblu, consecințele procesului de liberare condiționată nu sunt monitorizate, întrucât nu există nici un organism sau persoană într-o funcție care să fie trasă la răspundere. Evident, părțile interesate – publicul, victima, familia victimei și mass-media – pot interveni în proceduri. Aceștia pot monitoriza procedurile și se pot depune plângeri privind rezultatele unui anumit caz de liberare condiționată, dar nu au mecanismele necesare pentru a revizui un număr semnificativ statistic de liberări condiționate, și nici nu pot influența rezultatele viitoare decât la nivel individual.

Există o metodologie bine delimitată și un proces de revizuire pentru etapele specifice ale procesului de liberare condiționată. Cu toate acestea, nu există proceduri pentru supravegherea procesului de ansamblu sau pentru evaluarea rezultatelor sale. În general, persoanele interviuate simt că limitarea capacității decizionale la un singur judecător nu duce la cel mai bun rezultat posibil. Ei recomandă ca o comisie să fie implicată în luarea deciziei de liberare condiționată, atât pentru a gestiona volumul mare de material care trebuie prelucrat, cât și pentru a dispersa responsabilitatea deciziei de liberare condiționată. Persoanele interviuate sunt de acord, în linii mari, că programele de pregătire a liberării condiționate trebuie să fie mai bine finanțate și prevăzute cu un personal corespunzător, pentru a obține rezultate mai bune în prevenirea

recidivei și pentru integrarea socială a deținuților eliberați. Supravegherea mai bună a acestor programe și creșterea responsabilizării nu au fost menționate în acest context. Percepția respondenților cu privire la modul în care publicul se raportează la programul de liberare condiționată pare a fi în întregime negativă. Ei pornesc de la premisa că publicul se opune oricărei forme de liberare anticipată și că ar prefera ca toți deținuții să-și execute în întregime pedeapsa. Cei intervievați acuză lipsa de informare cu privire la motivele din spatele liberării anticipate și la rezultatele pozitive ale acesteia, din moment ce publicul și mass-media se concentrează pe rezultatele individuale negative. Participanții la interviuri nu au făcut sugestii privind educarea publicului privind beneficiile programului și ideologia care stă la baza acestuia. Au subestimat în mod constant procentul deținuților eliberați condiționați care recidivează. Această subestimare este un rezultat clar al defectuoaselor mecanisme de feedback, responsabilizare și monitorizare a rezultatelor liberării condiționate. Părtinirea lor a inclus subestimarea aportului personal la rezultatele privind recidivismul și procentul general al recidiviștilor. Un factor relaționat a constat în faptul că cei intervievați au fost neclari în privința procentului de solicitanți de liberare condiționată cărora le-a fost aprobată cererea și au subestimat și acest procent.

III.2 Rezultatele interviurilor privind situația din Israel

Interviurile din Israel au fost realizate în limba ebraică și rezumate în limba engleză. Persoanele interievate și-au exprimat consensul în ceea ce privește responsabilitatea comisiei de liberare condiționată și metodologia respectivului proces. Obligațiile comisiei sunt stipulate în lege, iar accentul principal cade pe măsurarea “periculozității” deținutului: mai precis, estimarea probabilității ca acesta să cauzeze prejudicii publicului prin revenirea la o viață infracțională după liberare. Majoritatea persoanelor interievate susțin că esențiale pentru estimarea șanselor

de recidivă ale deținutului sunt conduita din penitenciar și participarea sa la programele de reabilitare – acesta este un răspuns normal, care se bazează pe instrumentele aflate la dispoziția sistemului represiv, dar este contrazis de majoritatea datelor de cercetare. Nu există un acord larg împărtășit privind motivele pentru acordarea liberării condiționate. Răspunsurile variază: de la un stimulent pentru un comportament bun sau, cel puțin, pentru o conduită care nu perturbă ordinea între zidurile închisorii, la un stimulent pentru participarea la programe de reabilitare și pășirea pe calea spre o viață care respectă legea, și până la un raționament pur economic și practic de prevenire a supraaglomerării și de economisire a banului public. Conform celor intervievați, doar o minoritate dintre deținuți consideră că procesul de liberare condiționată reprezintă începutul drumului către reabilitare. Cei intervievați cred că majoritatea deținuților se folosesc doar de sistem pentru a fi liberați înaintea ispășirii întregii sentințe și că ei manipulează programele de reabilitare pentru a primi acordul de a fi liberați înainte de termen. În general, cei intervievați simt că legea care reglementează procesul este prea rigidă și nu lasă spațiu suficient de decizie comisiei. În anumite împrejurări – invocarea iscusită de către solicitanții liberării condiționate a pretențiilor de așa-zisă “reabilitare” – membrii comisiei simt că nu au nici o alternativă decât să acorde deținuților liberarea condiționată. Supravegherea procesului de către Curtea Supremă de Justiție indică, de asemenea, faptul că rolul comisiei de liberare condiționată este îngrădit de limitările legii.

Cei intervievați cred că în percepția publicului, comisia echivalează cu ștampila care validează reducerea cu o treime a pedepsei pentru comportamentul bun. Procesul de reabilitare pe care pune accent comisia de liberare condiționată încearcă să se întoarcă la sentința originală pentru infracțiune și să o evalueze în funcție de gravitatea crimei (Efodi, 2014). Această procedură este de prea puțin interes pentru publicul larg. Multi deținuți nu au acces la programele de

reabilitare dintr-o varietate de motive, care interferează cu succesul cererii lor de liberare condiționată.

Cei intervievați nu cad de acord privind necesitatea unei noi legi care să reglementeze procesul de liberare condiționată. Cei care sprijină o astfel de lege subliniază nevoia de flexibilitate suplimentară în deciziile comisiei de liberare condiționată, fie prin acordarea unei probațiuni care să permită o scădere mai substanțială a perioadei petrecute în penitenciar, fie prin oprirea discuției cu privire la liberarea condiționată a unui deținut care nu îndeplinește cerințele de bază. O altă sugestie privește posibilitatea unui termen mai lung de ținere sub supraveghere. Numărul mare de factori enumerați în lege cu privire la liberarea condiționată conduc la o lipsă de consens despre importanța lor relativă în procesul de acordare a liberării condiționate. Participarea la programele de reabilitare și absența “periculozității” față de public par să fie cele mai importante, opinia publicului – inclusiv a victimei infracțiunii – exercitând cea mai mică influență. Unii membri ai comisiei de liberare condiționată au mai multe prerogative – se consideră, în general, că judecătorul este autoritatea dominantă în comisie, decizia sa influențând deznodământul procesului de acordare a liberării condiționate. Calitatea supravegherii de probațiune și a programelor de reformă este evaluată în mod constant ca mediocră, având nevoie de îmbunătățire sub forma unor bugete mai mari. Persoanele interviuate subliniază că nu au încrederea în programele de reabilitare private, aspect care se reflectă în deciziile comisiilor, care tind să refuze cererile de liberare condiționată ale deținuților care prezintă astfel de programe, chiar dacă ei nu au avut acces la programele de reabilitare PRA. Programele de reabilitare PRA au drept scop schimbarea concepției despre lume a deținutului liberat condiționat și începerea procesului de reabilitare a acestuia ca cetățean care respectă legea. Există o obiecție implicită potrivit căreia programele private de o calitate scăzută sunt invocate în principal ca o scuză pentru

liberarea anticipată, întrucât acestea nu depun nici un efort real de a determina modificări cognitive la deținutul liberat condiționat. Încă o dată, în încercarea de a decide dacă deținutul îndeplinește condițiile pentru a fi liberat condiționat, cei intervievați pun accentul pe comportamentul deținuților în penitenciar, pe participarea lor la programe de reabilitare eficiente și pe cazierul lor.

Persoanele intervievate sunt de acord privind două puncte contrastante – ideea că măsurarea nivelului de “periculozitate” a deținutului liberat condiționat și prevenirea recidivei constituie un aspect important al liberării condiționate, pe de o parte, și noțiunea că serviciile de liberare condiționată și de probațiune nu posedă mecanismele necesare de feedback pentru follow-up, pentru explicarea și prevenirea recidivei, pe de altă parte, așa cum se afirmă și în literatura de specialitate (Schnur 1951).

IV. REZULTATELE STATISTICE

Capitolul care prezintă rezultatele este împărțit în două secțiuni. Datele privind recidivismul în Israel vor fi prezentate și analizate în prima parte. Un eșantion de 100 de deținuți israelieni și 100 de deținuți cehi va fi prezentat și analizat în partea a doua.

IV.1 Detenția și recidivismul în Israel

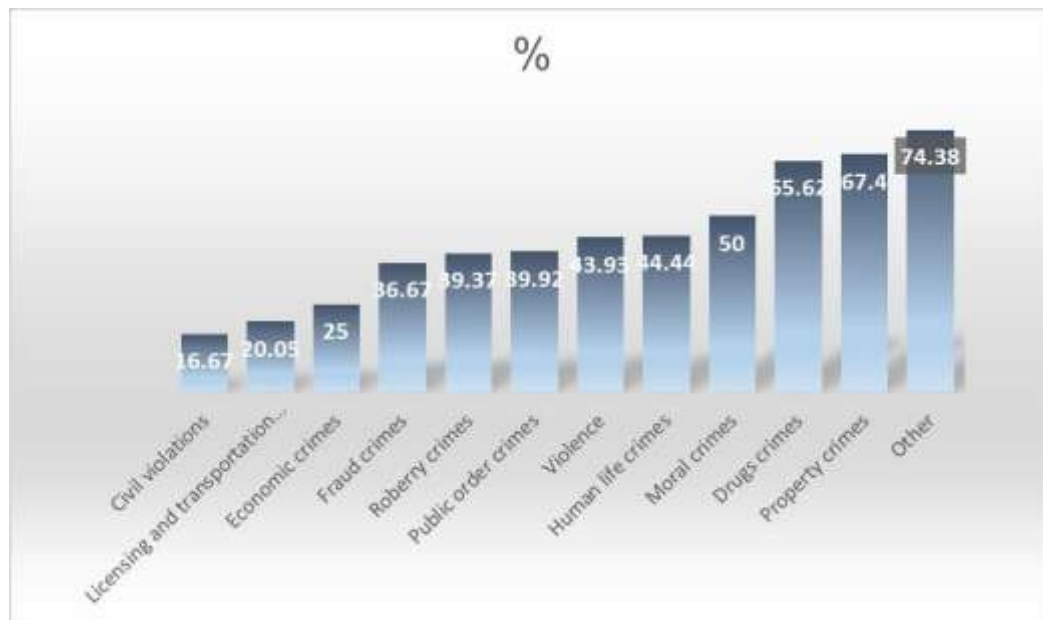
Partea I a rezultatelor statistice privește ratele recidivismului la deținuții israelieni studiați.

Tabelul 1 și figura 1 prezentate mai jos includ datele tuturor deținuților din Israel în anul 2010 și procentul acelor erau au fost încarcerați din nou în intervalul următorilor 5 ani, împărțiți după actul infracțional pe care l-au comis.

Tabelul 1: Descrierea deținuților liberați și procentajele de reîncarcerare în Israel

	End of Imprisonment for criminal, security vs. crimes in 2010, full release	Returned to prison within 5 years	%
<i>Violence</i>	1,821	800	43.93
<i>Civil violations</i>	6	1	16.67
<i>Public order crimes</i>	501	200	39.92
<i>Economic crimes</i>	12	3	25.00
<i>Moral crimes</i>	6	3	50.00
<i>Human life crimes</i>	45	20	44.44
<i>Fraud crimes</i>	60	22	36.67
<i>Drug crimes</i>	762	500	65.62
<i>Licensing and transportation crimes</i>	424	85	20.05
<i>Property crimes</i>	908	612	67.40
<i>Robbery crimes</i>	127	50	39.37
<i>Other crimes</i>	242	180	74.38
Total	4,914	2,476	50.38

Figura 1: Procentajele reîncarcerării în Israel

Așa cum se poate vedea din tabelul și figura de mai sus, 50% din cei 4,914 deținuți eliberați în anul 2010 au fost închiși din nou.

Cel mai mare procent al reîncarcerării în Israel s-a datorat altor categorii de **infrațiuni** și **crime contra proprietății**, cu procente de 74% și 67%, respectiv, reprezentând deținuții care au fost condamnați din nou datorită recidivării. Deținuții care au fost condamnați din cauza săvârșirii unor infracțiuni legate de droguri și a unor crime morale au avut și ei rate ridicate de recidivă, exact jumătate sau, respectiv, puțin mai mult de jumătate dintre ei recidivând.

La capătul îndepărtat al graficului, se poate vedea că delictelor civile și infracțiunile privind licențierea și de transporturile au avut rate scăzute de recidivă (16,6% și, respectiv, 20%).

IV.2 O comparație între deținuții din Republica Cehă și cei din Israel

Partea a II-a a rezultatelor statistice a fost o comparație a rezultatelor pentru deținuții din Republica Cehă și cei din Israel. Pentru a putea evidenția diferențele dintre țările specificate, au

fost selectate aleatoriu două eșantioane de 100 de deținuți din fiecare țară. Comisia de liberare condiționată aprobase cererea depusă în acest sens de toți deținuții studiați.

S-a folosit testul statistic χ^2 în scopul de a compara ratele reîncarcerării. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 2.

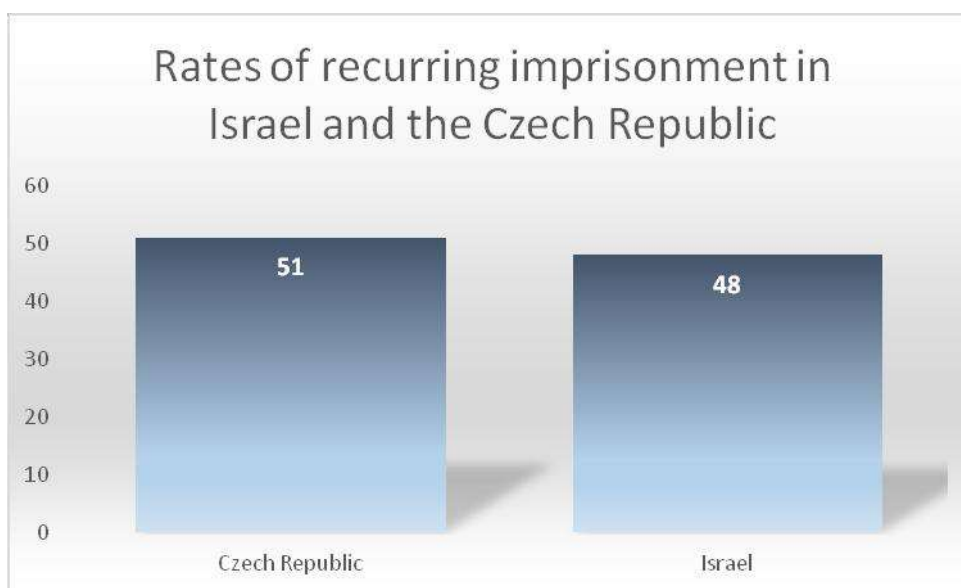
Tabelul 2: Comparatie între Republica Cehă și Israel privind ratele reîncarcerării

	Czech Republic (100)		Israel (100)		χ^2
	N	(%)	N	(%)	
No	49	49.0	52	52.0	0.180
Yes	51	51.0	48	48.0	

Nu există nici o diferență semnificativă între Israel și Republica Cehă în privința ratelor reîncarcerării.

Datele sunt, de asemenea, prezentate în Figura 2.

Figura 2: Ratele reîncarcerării în Israel și în Republica Cehă

Cum se poate observa în Figura 2, 51% din deținuții cehi care au ieșit din penitenciar pe baza deciziei comisiei de liberare condiționată au revenit în închisoare în termen de cinci ani de la liberare. Același lucru este valabil pentru un număr similar (48%) de deținuți israelieni.

Durata detenției

Pentru a putea verifica diferențele dintre Republica Cehă și Israel în ceea ce privește lungimile relative ale perioadelor de detenție, am efectuat un test t independent. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 2.

Tabelul 2: Comparație între Republica Cehă și Israel privind perioadele de detenție

	Mean	SD	t(198)
Czech Republic	2.28	1.22	0.058
Israel	2.29	1.22	

Nu există nici o diferență semnificativă între Israel și Republica Cehă privind perioadele de pedeapsă în penitenciar.

Numărul reținerilor

Pentru a verifica diferențele dintre Republica Cehă și Israel privind numărul de detenții din fiecare țară, am aplicat un test t independent. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 3.

Tabelul 3: Comparație între Republica Cehă și Israel privind numărul reținerilor

Table 3: Comparison between Czech Republic and Israel in number of detentions

	Mean	SD	t(198)
Czech Republic	2.28	1.22	0.058
Israel	2.29	1.22	

Nu există nici o diferență semnificativă între Israel și Republica Cehă privind numărul reținerilor.

Am aplicat un test statistic χ^2 pentru a vedea diferențele dintre Republica Cehă și Israel privind ratele de reabilitare, prin compararea deținuților care fuseseră îndreptați înspre un cămin ce gazduia programul de reabilitare și a celor fuseseră trimiși spre reabilitare în cadrul familiei sau comunității. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 4.

Tabelul 4: Comparație între Republica Cehă și Israel privind ratele de reabilitare

	Czech Republic (99)		Israel (48)		χ^2
	N	(%)	N	(%)	
Hostel	32	32.3	22	45.8	2.539
Family	67	67.7	26	54.2	

Nu există nici o diferență semnificativă între Israel și Republica Cehă privind ratele de reabilitare în cămine și în familii.

IV.3 O privire rezumativă asupra rezultatelor

Două interesante concluzii principale pot fi desprinse din datele și analizele prezentate mai sus:

a) Rate similare ale recidivismului au fost identificate la deținuții israelieni liberați de comisiile de admitere a liberării anticipate și ansamblul populației penitenciarelor: aproape jumătate din deținuți au fost reîncarcerați într-un interval de cinci ani de la liberare, indiferent dacă executaseră întreaga pedeapsă sau fuseseră liberați condiționat, deși este adevărat că anumite diferențe au fost vizibile în funcție de categoria de infracțiune.

b) Deținuții israelieni și cei cehi care au fost liberați de o comisie de admitere a liberării anticipate prezintă caracteristici asemănătoare. Indiferent de diferențele culturale dintre cele două

țări și de sistemele juridice diferite, datele provenind de la cele două eșantioane din ambele țări au inclus caracteristici similare, cum ar fi recidivismul, durata pedepsei cu închisoarea și indicatori ai posibilei reabilitări viitoare.

V. DISCUȚIA REZULTATELOR

Liberarea condiționat a fost întotdeauna bazată pe premisa că deținutul liberat condiționat trebuie să revină în societatea ca cetățean care respectă legea, și nu să profite de ocazia de a prejudicia publicul prin comiterea de acte infracționale mai devreme decât ar fi făcut-o dacă era liberat la termen, după executarea întregii pedepse. Rezultă de aici că predicția conduitei delincvente și refuzul liberării condiționate a deținuților cu tendințe recidiviste este prima prioritate a celor responsabili de acordarea liberării condiționate, de la începuturile procesului de liberare condiționată în secolul al XIX-lea în Australia și Irlanda și până în ziua de azi în majoritatea țărilor lumii. S-ar putea argumenta că cel mai bun mod de a vedea dacă o lege reglementează corect acordarea liberării condiționate pe baza discutării cazurilor în cadrul comisiei este acela de a cântări dacă legea indică limpede prioritatea de estimare și prevenire a recidivei.

Site-ul PMS din Cehia (*Probační a mediační služba*) observă că în examinarea cererii de liberare condiționată comisia ar trebui să ia în considerare riscul de recidivă al deținutului liberat condiționat și să protejeze interesul public, asigurându-se că recidiva nu se va întâmpla în cazul în care ia decizia să acorde cererea de liberare condiționată. Comisia israeliană de liberare condiționată nu are o misiune similară programatic asumată, iar legea care îi reglementează activitatea nu menționează în mod specific posibilitatea recidivei ca motiv de îngrijorare. Cu toate acestea, legea israeliană a liberării condiționate și diversele comentarii

judiciare privind activitatea comisiei de liberare condiționată (în special, deciziile Curții Supreme pe această temă) rețin că în interesul public este necesar ca deținutul să demonstreze că nu va constitui un pericol public odată ce e liberat. Cu alte cuvinte, comisiile israeliene de liberare condiționată ar trebui să ia în calcul posibilitatea de recidivă atunci când decid dacă să acorde sau nu unui deținut liberarea condiționată. Aceste comisii sunt responsabile să încerce să minimizeze riscul de recidivă, prin cântărirea cu atenție a solicitării de liberare condiționată și a caracterului deținutului.

Celelalte aspecte privind liberarea condiționată enumerate de PMS din Cehia și de legea israeliană pivotează, fără îndoială, în jurul factorului crucial al recidivismului, sau a absenței riscului de recidivă. Următoarele obiective enumerate sunt prevăzute în legile care reglementează activitatea comisiei de liberare condiționată din Republica Cehă și din Israel. Dacă deținutul liberat condiționat va recidiva, conform bunului-simț se poate spune atingerea acestor scopuri a eșuat:

- ✓ Reabilitarea și reintegrarea în societate: rezultat sperat al procesului de liberare condiționată, recidiva reprezentând eșecul evident al procesului de reabilitare.
- ✓ Interesul public și siguranța publică: ambele sunt protejate dacă sunt luate toate măsurile ca deținutul liberat condiționat să nu revină la o viață infracțională.
- ✓ “Periculozitatea” deținutului. Acest termen este deja sinonim cu probabilitatea de recidivă penală și cu prejudiciile pe care le poate provoca o astfel de recidivă.
- ✓ Exemplul public și descurajarea altor infractori: Un deținut liberat condiționat care recidivează oferă exemplul opus, dovedind că este ușor să păcălească sistemul de justiție.

- ✓ Încurajarea reabilitării altor infractori: Încă o dată, e vorba de o demonstrație a credulității sistemului de justiție, din moment ce afișarea unei conduite bune pentru o perioadă de timp suficientă poate conduce la liberarea deținutului, care ulterior ar putea recidiva.

- ✓ Chiar și “descongestionarea închisorilor aglomerate” este un obiectiv care este realizat doar momentan, înainte ca deținutul să execute, în curând, o nouă pedeapsă în penitenciar.

- ✓ Încurajarea bunei purtări în timpul perioadei de încarcerare – singurul obiectiv care este realizat fără îndoială de “reabilitarea” temporară a recidivistului.

În plus, fiecare perspectivă teoretică asupra rezultatelor liberării condiționate de bazează pe o mare capacitate a comisiei de liberare condiționată de a prezice ratele de recidivă. Utilitarianismul investește în fericirea maximă pentru deținut și pentru public, ambele obiective fiind atinse dacă fostul infractor nu recidivează și nu ajunge din nou în penitenciar (Mill, 1863; Sutherland & Cressey, 1978).

Diferite discipline care promovează ideea reabilitării, indiferent dacă sunt rezultatul preocupărilor utilitariste sau ale unei agende morale diferite, care pune accentul pe reabilitare ca obiectiv în sine, sunt interesate ca fostul deținut să nu revină la o viață infracțională. Și abordarea de tip „după faptă și răsplată” consideră recidiva un eșec al sistemului de justiție, întrucât, în mod evident, pedeapsa executată nu a fost suficientă pentru a descuraja deținutul să reia o viață infracțională, probabil din cauza liberării prea timpurii sau a unei sentințe prea îngăduitoare (Martinson, 1972).

Pe scurt, este rezonabil să se afirme că întregul proces de liberare anticipată se bazează pe importanța ideii ca deținutul liberat condiționat să nu recidiveze. Ambele sisteme de liberare condiționată studiate în prezenta teză de doctorat – cu avize de specialitate, cu luarea în

considerare a programelor de reabilitare atent pregătite, cu pledoarii sincere, cu argumente pentru și împotriva o liberării anticipate enunțate de diferite părți interesate, și cu atenta examinare a verdictului final, la care se ajunge după atât de mult timp și efort – ar putea fi înlocuite de o simplă aruncare cu banul, din moment ce ele prezintă același nivel de predictibilitate. Un simplu sistem automatizat de acordare a liberării condiționate deținuților acuzați de anumite infracțiuni (încălcări ale dreptului civil, infracțiuni care țin de licențiere și circulația în trafic, delikte economice) sau de refuzare a liberării condiționate la restul deținuților ar avea un succes cel puțin dublu, chiar și fără corelarea cu orice alți factori statistici despre care se știe că sporesc șansele de reușită a reabilitării, scăzând șansele de recidivă.

Un sistem care nu poate predicta mai sigur decât un aruncat cu banul care vor fi ratele recidivei la deținuții cărora le este acordată liberarea condiționată funcționează prost, în cel mai bun caz, și poate fi considerat un eșec total, în cel mai rău caz.

Rezultatele interviurilor cu membrii comisiilor de liberare condiționată din Republica Cehă și din Israel și cu reprezentanții sistemului punitiv implicați în procesul de acordare a liberării condiționate nu sunt încurajatoare, dar lucrurile sunt mai grave decât atât. Nivelul de prioritate acordată predicției recidivismului și prevenirii acestuia variază, mecanismele de supraveghere, feedback și responsabilizare rămânând în continuare deficitare. Participanții la procesul de liberare condiționată nu sunt în general conștienți de ratele de recidivă, nu sunt deosebit de interesați de studiile sau de datele privind factorii care influențează sau pot predicta recidiva, și nu s-au supus nici unei instruirii formale sau specializate care să îi pregătească pentru acest rol. Lipsa serioasă de cunoștințe și de interes în datele de cercetare va fi abordată în secțiunea de recomandări de mai jos, întrucât ea reprezintă una dintre cele mai evidente curențe ale sistemului liberării condiționate, un sistem care se pare că nu e conștient de absența datelor

sistematice, cu toate că astfel de date există și sunt ușor accesibile. Educația obligatorie și necesară a experților în procesul de liberare condiționată este cel mai evident prim pas în orice proces de îmbunătățire, această concluzie fiind susținută de cercetare (Efodi, 2014).

În ciuda structurii elementare radical diferite a procesului de liberare condiționată din Republica Cehă și din Israel, mulți dintre cei care lucrează în sistemul liberării condiționate exprimă aceleași îndoieli cu privire la proces – îndoieli care ar trebui luate în seamă pentru scăderea ratei de predicție a recidivei. Membrii sistemului ceh de liberare condiționată ar dori ca o comisie să ajute judecătorul, în timp ce membrii comisiei israeliene simt că judecătorul rămâne arbitrul final al deciziei. Republica Cehă are un set oarecum vag de instrucțiuni privind liberarea condiționată, în timp ce comisiile israeliene de liberare condiționată se simt limitate de legea foarte strictă ce reglementează procesul de liberare condiționată. Totuși, cele două situații au mai multe aspecte în comun decât s-ar părea inițial. Toți participanții la procesul de liberare condiționată ar dori un proces mai bine supravegheat, mai responsabil, care să îmbunătățească predicția și follow-upul privind posibila recidivă la deținutul liberat condiționat. Implicit, toți tind să transfere povara responsabilității asupra altor recomandări, judecători sau asupra legii. Cei care lucrează în domeniul liberării condiționate sunt îngrijorați că membri ai sistemului punitiv și ai celui de justiție resping datele statistice și datele științifice consultative, dar și limbajul juridic mai explicit, considerând că acestea sunt de natură să le submineze autoritatea judiciară ca experți. Dacă aceste preocupări se adevăresc, ele se referă la cealaltă față a monedei – la faptul că asemenea recomandări și instrucțiuni explicite ar ajuta la atenuarea poverii responsabilității pentru liberarea condiționată a unui deținut fără a avea întreaga certitudine că acesta nu va recidiva, declanșând furia publicului și mass-mediei împotriva autorității care a

admis liberarea. Teama de această furie publică este susținută de literatura de specialitate (Shoham and Timor, 2013).

Elaborarea unei noi legi care să reglementeze procesul de liberare condiționată ar trebui să servească două obiective concordante, dar totuși diferite:

- să enumere un set clar de priorități și instrucțiuni care trebuie să fie respectate în procesul de liberare condiționată, asigurând totodată libertatea de a dispune și o flexibilitate decizională crescută, în limitele acestor reguli.
- să activeze libertatea de a dispune și în sensul acordării unor perioade mai lungi de liberare condiționată; refuzului automat al liberării condiționate, atunci când nu sunt îndeplinite standardele minime; și prelungirii perioadelor de supraveghere și probațiune pentru deținutul liberat condiționat, după cum este necesar.

Este necesar să se formuleze mecanisme mai bune de feedback pentru a evalua valoarea unor astfel de acțiuni și pentru ca eficacitatea lor să fie adusă la cunoștința membrilor comisiei de liberare condiționată. Recomandări suplimentare privind mecanismele predictive, mecanismele de responsabilizare și cele de supraveghere sunt incluse în secțiunea de recomandări de mai jos. În plus, o propunere juridică de modificare a legii israeliene de reglementare a procesului de liberare condiționată este inclusă în secțiunea de anexe a prezentului studiu.

Merită să fie investigate și alte subiecte în privința cărora există un consens, ca de pildă: respingerea aproape universală a programelor de reabilitare private, chiar și la deținuții care nu primesc acces la programele de redresare sponsorizate de către stat, înseamnă că acestea nu pot rămâne ca simple frunze de smochin care maschează insuficiența modalităților de reabilitare asigurate de către stat doar anumitor deținuți. Viitoarele investigații și reforma procesului de reabilitare trebuie să formuleze un set de instrucțiuni care le-ar permite celor care acordă

liberarea condiționată să aibă încredere în programele de reabilitare private ca mijloc viabil de reformare a deținutului liberat condiționat, fie să modifice programele publice de reabilitare existente, astfel încât acestea să devină accesibile tuturor deținuților (sau ambele).

VI. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI PENTRU VIITOR

Concluzii cu privire la ipoteza de cercetare

Datele culese sugerează că ipoteza de cercetare este confirmată. Decizia comisiei de liberare condiționată pare să nu aibă nici un efect asupra riscului de recidivă. În plus, discuțiile și deliberările comisiei de liberare condiționată, care aparent vizează predictarea probabilității de recidivă infracțională la deținutul liberat condiționat, se dovedesc a avea rezultate foarte slabe, capacitatea sa predictivă fiind pur aleatoare.

Acest capitol va explica importanța predictării, la nivelul comisiei de liberare condiționată, a recidivei infracționale a deținutului, sugerând posibile explicații pentru eșecul sistemului de liberare condiționată în îndeplinirea acestui obiectiv important și oferind direcții de studiere în continuare a acestui subiect, precum și sugestii practice, care, dacă vor fi acceptate, pot îmbunătăți predictibilitatea pe viitor.

Prezenta teză de doctorat a investigat sistemele de liberare condiționată din Republica Cehă și din Israel. Aceste sisteme de liberare condiționată sunt diferite în ceea ce privește structura lor, legile care le reglementează și evoluția lor. Și totuși, o analiză statistică a ratei de recidivă la deținuții liberați condiționat de aceste sisteme arată că ambele sunt destul de ineficiente în privința predictării riscului de recidivă la solicitanții de liberare condiționată.

Singura măsură realistă a succesului este rata de reabilitare la deținuții care sunt trimiși să-și execute restul pedepsei alături de familiile lor – studiile teoretice subliniază de mult timp importanța reabilitării acestora într-o comunitate de susținere și în interiorul familiei (Jarochevsky et al., 1999). Totuși, acest succes este subminat de rata crescută a recidivei la deținuții trimiși în cămine și în alte structuri care se dovedesc a fi neadecvate pentru programele de reabilitare, această constatare fiind în concordanță cu alte cercetări (Hutyrová, 2014).

Restul acestui capitol final va încerca să ia în considerare posibilele explicații ale acestei slabe performanțe, posibilele direcții de studiu viitoare în sfera acestui subiect și prezentarea de soluții posibile.

Limitele cercetării

Prezenta teză realizează cercetări originale cantitative și calitative pe un subiect care a fost studiat anterior prea puțin. Teza se bazează în principal pe cercetări originale și trebuie să selecteze un număr destul de limitat de variabile cheie pe care să le examineze, la un eșantion de participanți la fel de limitat, întrucât cercetătorul nu a dispus de timp și mijloace nelimitate. Cu toate acestea, eșantionul de participanți a fost suficient de mare pentru a asigura relevanța statistică, iar variabilele alese pot fi considerate drept fundamente esențiale și indispensabile în orice studiu viitor pe acest subiect. Aspectele principale incluse în prezentul studiu sunt următoarele:

- ✓ O comparație între numărul încarcerărilor și ratele de recidivă corespunzătoare din sistemele de justiție ceh și israelian.
- ✓ O defalcare a riscul de recidivă în funcție de tipul de act infracțional pentru care deținutul a fost condamnat inițial.

- ✓ O comparație a lungimii relative a pedepsei cu închisoarea din cele două țări.
- ✓ O comparație a ratelor de reabilitare din cele două țări, în funcție de planul de reabilitare.
- ✓ O comparație a ratelor de reabilitare pentru deținuții reabilitați în cadrul familiei și în afara acesteia, în medii de tipul căminelor.

Există în mod clar numeroase variabile suplimentare care ar putea influența ratele de recidivă și predicția recidivismului de către sistemul liberării condiționate, deși acestea ar putea să nu fie fel de ușor de studiat. Un studiu mai amplu poate extinde comparația sistemelor de liberare condiționată și a respectivelor lor metode și la alte țări, în încercarea de a puncta clar caracteristicile care ajută sistemul să estimeze corect ratele de recidivă la deținuții liberați condiționați.

Alternativ, un studiu mai aprofundat ar putea examina variabilele suplimentare dintr-un sistem specific, eventual prin corelarea datelor cu cunoscute lucrări teoretice privind factorii statistici referitori la probabilitatea de recidivă la deținuții liberați și la cei liberați condiționați. În secțiunea de mai jos sunt adunate câteva sugestii pertinente pentru aceste variabile și posibile direcții de continuare a cercetării. Suma de variabile statistice sugerată de Rotem Efodi (Salient Factor Score) ar putea fi rezultatul final al unei asemenea sinteze de factori semnificativi care afectează riscul de recidivă la deținutul liberat condiționați (Efodi, 2014).

Sugestii practice

Acesta este simultan cea mai dificilă și cea mai ușoară subsecțiune a capitolului de concluzii. Întotdeauna este copleșitor să oferi recomandări practice pentru modificarea unor importante sisteme judiciare și guvernamentale, pe baza rezultatelor unui singur studiu, având

atât de multe variabile rămase încă neelucidate și necesitând însă un efort de cercetare atât de mare pe viitor. Aceste recomandări nu vor fi cu siguranță la fel de exacte și utile ca sugestiile teoretice făcute atunci când subiectul este cercetat mai în profunzime. Ceea ce ne preocupă este să vedem dacă mecanismul precis al predictibilității recidivei poate fi identificat sau chiar înțeles de o manieră empirică și exhaustivă.

În orice caz, este greu să ne imaginăm că o sugestie de bun-simț, bazată pe datele studiate, va *înrautăți* lucrurile. La momentul actual, la nivelul comisiilor de liberare condiționată rata de predictibilitate a recidivei deținuților este la fel de bună ca aceea a aruncatului cu banul, în mare măsură datorită faptului că nu s-a realizat nici o încercare serioasă de a studia rata de succes și influență. Afirmăm cu încredere că oricare dintre aceste sugestii, sau examinarea lor combinată, va duce la o îmbunătățire notabilă, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Toate aceste sugestii sunt aplicabile sistemului de liberare condiționată israelian și celui ceh deopotrivă. Cu toate acestea, propunerea legislativă atașată în anexă, o traducere după sursa ebraică, este în mod special relevantă pentru legislația israeliană. Propunerea sugerează următoarele amendamente:

1. O declarație succintă dar coerentă a misiunii, care să enumere prioritățile exacte ale sistemului de liberare condiționată, în ordinea relevanței și importanței acordate fiecărui factor. În măsura posibilului, fiecare prioritate trebuie să fie definită în termeni clari, empirici și măsurabili. Predicția cu succes a recidivismului pe perioada liberării condiționate ar trebui să fie prioritatea principală a procesului de liberare condiționată, așa cum menționam anterior. Declarația de misiune ar trebui să fie “lumina călăuzitoare” în timpul discuțiilor privind liberarea condiționată, eliminând arbitrarul, bizareriile individuale și dezordinea pe care o implică procesul.

2. Ar trebui să se pună bazele unui sistem de responsabilizare în vederea monitorizării succesului sau eșecului sistemului de liberare condiționată de a atinge o anumită rată de succes a priorităților stabilite în declarația de misiune. La momentul actual, sistemul liberării condiționate este responsabilizat doar în cazul ocazionalelor recursuri la Curtea Supremă de Justiție și în fața opiniei publice. Sistemul de responsabilizare ar trebui (cel puțin la început) să nu dețină nici o autoritate, în sensul de a nu influența procesul de liberare condiționată sau membrii individuali ai comisiei de liberare condiționată. Sistemul va acționa doar ca o oglindă publică a procesului, ca o demonstrație a priorităților și rezultatelor acestui proces, furnizând și instrumente de evaluare auto-critică. Pe viitor, studiile privind funcționarea comisiei de liberare condiționată și predictibilitatea recidivei vor fi ajutate foarte mult de un astfel de sistem, care va avea acces la eșantioane de participanți mult mai mari și la o gamă mai diversă de variabile.

3. Din punct de vedere statistic, instrumentele actuare și empirice ar trebui să fie luate în considerare mai mult în timpul audierilor de liberare condiționată, așa cum se accentuează de mult în literatura de specialitate (Hakeem, 1948; Schnur, 1951). Așa cum remarcam anterior, chiar acordarea automată sau refuzul liberării condiționate a deținutului pe baza tipului de infracțiune comisă ar conduce la rate mai ridicate de predictibilitate, chiar și fără corelarea unor factori statistici suplimentari, și chiar în absența examinării și dezbaterii cazurilor de către experții în domeniu. În orice caz, membrii comisiei de liberare condiționată trebuie să fie informați în mod corespunzător privind importanța statistică teoretică a anumitor factori, pentru a contracara prejudecățile curente. De pildă: procesul de liberare condiționată pune un puternic accent pe valorile comportamentului bun în penitenciar, pe participarea la programele de reabilitare din penitenciar, și pe dobândirea unei educații în penitenciar. Studiile anterioare nu au demonstrat existența unei corelații între aceste comportamente și scăderea ratei recidivei. Pe de

altă parte, dacă deținutul este mai în vârstă, dacă are o structură de susținere familială (în special, dacă este căsătorit și are copii) și dacă a comis anumite tipuri de infracțiuni – toate acestea sunt puternic corelate cu un risc mai mic de recidivă după liberare (Hakeem, 1948). Și totuși, procesul de liberare condiționată acordă prea puțină atenție acestor factori. De fapt, comisiile israeliene de liberare condiționată sunt statistic mai susceptibile de a libera condiționat bărbați tineri necăsătoriți decât deținuți căsătoriți mai în vârstă – posibil datorită necunoașterii fundamentelor teoretice ale studiilor pe această temă.

4. Elementele de bază ale acestor recomandări, chiar dacă nu și detaliile lor specifice, modificate în funcție de rezultatele unor noi studii pe această temă, vor fi incluse în legislația care reglementează procesul de deliberare a comisiilor de liberare condiționată. O astfel de lege este propusă sub formă de proiect în prezent (circa 2015) în Republica Cehă, iar un proiect de lege israeliană este atașat în anexa la prezenta teză de doctorat.

Elementele de bază ale propunerile noastre sunt următoarele: standarde empirice și coerente ale priorităților în procesul de liberare condiționată, o responsabilitate auto-critică și un mecanism de raportare care să monitorizeze eficacitatea sistemului de liberare condiționată și să pună un mai mare accent pe instrumentele statistice în deliberările privind liberarea condiționată.

Dificultățile în implementarea sugestiilor practice

Definirea pe larg a procesului de prioritizare care sta la baza funcționării sistemului și introducerea unui mecanism de responsabilizare, care nu are autoritatea de a interveni în proces, reprezintă metode comune pentru îmbunătățirea unui serviciu guvernamental. Cu toate acestea, procesul de liberare condiționată este un sistem judiciar sau cvasi-judiciar condus de experți care s-ar putea să nu primească cu entuziasm interferențele în domeniul lor de activitate. Aceste

persoane ar putea percepe orice încercare de a reglementa sistemul sau de a-l face responsabil pentru anumite rezultate empirice ca o îngrădire a autorității acestora și ca o ingerință nedorită într-un proces foarte individualizat și sensibil. În cel mai rău caz, membrii comisiei de liberare condiționată și-au exprimat temerile că vor acționa ca “ștampile” care validează un proces automatizat dacă vor fi puși în situația de a determina doar factorii relevanți statistic pentru liberarea condiționată.

Prin natura lor, instrumentele statistice ignoră factorii non-empirici, cum ar fi profilul psihologic al deținutului, împrejurările exacte ale infracțiunii, precum și alte elemente relevante pentru decizia de liberare condiționată, care nu ar intra cu ușurință într-un tabel statistic.

În plus, s-ar putea afirma că instrumentele statistice nu ar trebui să influențeze chestiuni de viață și de moarte – în special dacă se ia în considerare faptul că majoritatea cercetărilor statistice anterioare pe această temă au fost realizate în afara granițelor Israelului și ale Republicii Cehe. Prin urmare, rămâne incert cât de bine pot fi ele adaptate la procedurile locale.

Această problemă poate fi rezolvată ușor, din fericire. Pot fi efectuate pe viitor studii bazate pe condițiile locale, privind sistemul de responsabilizare și urmărind factorii relevanți din punct de vedere statistic care influențează predictibilitatea recidivismului la deținutul liberat condiționat și factorii generali care pot asigura reușita deciziilor comisiei de liberare condiționată. Cu privire la posibilitatea ca analiza statistică imparțială să fie mai importantă decât părerile umane, subiective: pare extrem de improbabil ca un sistem care în prezent nu ține cont deloc de factorii statistici să devină copleșit de importanța acestora în momentul în care aceștia vor fi luați în considerare.

Spre deosebire de opțiunea de a forța schimbarea direct prin intermediul legislativului, apelul la profesioniștii din domeniu și la publicul interesat poate să aibă succes. Atât publicul, cât și membrii comisiei de liberare condiționată sunt interesați de un risc cât mai redus al recidivării la deținutul liberat condiționat. Punerea accentului pe lipsa unor strategii eficiente de predictibilitate în procesul de liberare condiționată la ora actuală poate ajuta la implementarea modificărilor sugerate mai sus.

Direcții pentru elaborarea unor noi studii

Există două direcții diferite dar complementare pentru a studia în continuare efectele liberării anticipate asupra recidivismului: pe orizontală și pe verticală.

Analiza pe orizontală presupune extinderea domeniului de relevanță a studiului, menținând, în același timp, ca obiectiv primar studierea variabilelor esențiale subliniate mai sus. Prezentul studiu compară activitatea comisiilor de liberare condiționată din Israel și din Republica Cehă. Cercetări suplimentare pot fi și ar trebui să fie realizate cu privire la procesul de liberare condiționată din alte țări dezvoltate, în special cele cu o rată relativ scăzută a recidivei. Studierea practică a altor sisteme poate evidenția variabile care nu sunt luate în calcul în sistemul actual, în scopul de a crește modalitățile de îmbunătățire a predictibilității. Metodele de predicție a recidivei validate la nivel practic s-ar putea dovedi, probabil, utile și mai ușor de acceptat în sistemele locale de liberare condiționată. Oficialii pot adopta mai ușor practici validate de experiență decât modificări recomandate pe baza unei cercetări predominant teoretice, axată pe cântărirea factorilor statistici.

Studiul în profunzime al problemei ar presupune examinarea pe mai departe și mai în profunzime a variabilelor prezentate în cercetarea originală. Viitoare cercetări ar putea include,

de asemenea, un studiu al variabilelor secundare care nu au fost examinate anterior, întrucât nu erau la fel de vizibile în ce privește efectul lor asupra recidivismului. Direcțiile posibile pentru continuarea cercetării pot include:

- ✓ Investigații suplimentare privind efectul diferitelor programe de reabilitare asupra ratelor de recidivă. Una dintre cele câteva diferențe semnificative statistic, descoperite în timpul cercetării pentru prezenta teză de doctorat, este rata pozitivă a reabilitării la deținuții eliberați condiționat care au fost reabilitați într-un mediu familial propice, dar și rata negativă pentru cei reabilitați în cămine. Există o serie de diferite programe de reabilitare și de tipuri de cadre în care se poate produce liberarea condiționată și procesul premergător acesteia: liberarea pentru o singură zi, liberarea statutară, programele de supraveghere electronică și altele. Este necesar un studiu atent pentru a stabili efectele acestora asupra ratelor de recidivă, și pentru a afla dacă aceste efecte variază atunci când sunt corelate cu alte variabile. Acesta este un alt exemplu de date statistice de care sistemul liberării condiționate nu este conștient, sau pe care alege să îl ignore; comisiile de liberare condiționată adesea preferă să adopte programe de probațiune mai puțin eficiente și să refuze solicitanților cererea de utilizare a unui program eficient din punct de vedere statistic (de exemplu, programele de reabilitare în cămine comparativ cu supravegherea eficientă).

- ✓ Diferențierea programelor de reabilitare, în funcție de sursa acestora; diferențierea programelor de reabilitare private și a celor sponsorizate de stat, comparând ratele de succes ale acestora și ratele de acceptare a lor de către comisiile de liberare condiționată. Studiile anterioare au indicat că programele oferite de Autoritatea de Reabilitare a Deținuților din Israel sunt relativ propice pentru prevenirea recidivei. A scăzut rata succesului considerabil în ultimii câțiva ani,

sau sunt celelalte programe de reabilitare atât de ineficiente în prevenirea recidivei încât ajung să contrabalanseze reușita programelor PRA?

- ✓ Unele date statistice privind variabilele care afectează ratele recidivismului se bazează pe studii realizate în SUA sau în diferite țări europene. Acești factori includ vârsta, starea civilă, pedeapsa de executat, comportamentul din penitenciar, cazierul judiciar, tipul de infracțiune, etc. Este necesară o analiză suplimentară pentru a testa validitatea statistică a acestor variabile în țări unde acestea ar forma o componentă majoră a deciziei finale de liberare condiționată, în cazul în care modificările legislative propuse sunt implementate la nivel local.

- ✓ Posibilitatea de introducere de noi variabile, mai puțin empirice, în Salient Factor Score (SFS), în colaborare cu asistenții sociali și cu psihologii, după cum a sugerat Elfodi (2014). Profilurile psihologice sau avizele pozitive ale asistenților sociali ar putea fi luate în considerare dacă studiul problemei va fi aprofundat.

- ✓ Aprofundarea analizei cauzelor care conduc la recidivă, în cooperare cu psihologi, criminologi și asistenți sociali, precum și realizarea de interviuri cu deținuți eliberați condiționat care au recidivat și cu deținuți care au comis noi infracțiuni. S-ar putea dovedi pertinentă încercarea de a identifica cauzele comune ale recidivismului la populația de deținuți eliberați condiționat care au părăsit penitenciarul cu o dorință reală de se a reabilita. Aceste cauze ar putea fi luate în considerare pentru programele viitoare de reabilitare, dar și ca parte a factorilor de risc SFS pentru deținuții eliberați condiționat. Trecerea de la analiza predictivă la influențarea preventivă și benignă a ratei recidivei ar fi dificilă, dar posibilele recompense vor fi cu atât mai mari.

- ✓ Continuarea studiilor privind ratele recidivei din ambele țări și modalitatea în care acestea au fost influențate de schimbările introduse în sistemul punitiv și în procesul de recurs la

decizia comisiei de liberare condiționată. Valoarea medie a recidivei în anul 1970 a fost de 80% în Israel. A fost vorba de o situație aberantă datorată circumstanțelor specifice, se îmbunătățește treptat situația, sau a condus un anumit set de împrejurări la scăderea ratei recidivei pentru o anumită perioadă de timp, doar pentru a reîncepe să urce, confirmând opiniile participanților la procesul de liberare condiționată privind faptul că ratele recidivismului sunt în creștere? Aceleași întrebări ar trebui să fie puse cu privire la influența reformelor din legislația punitivă cehă asupra ratelor recidivismului din această țară.

BIBLIOGRAFIE

- Assy, R., & Menashe, D. (2014). The Catch-22 in Israel's parole law. *Criminal Justice and Behavior*, 41(12), 1422-1436. doi: 10.1177/0093854814548448
- Becker, Gary S. (March–April 1968). Crime and punishment: an economic approach. *Journal of Political Economy* (Chicago Journals) 76 (2): 169–217
- Ben-Zvi, K., Valk, D. (2011). Return to Prison: Recidivism of the 2004 Parolees in Israel. "Tzohar Leveit Hasohar" [View to the Prison], 14, 10 – 28.
- Benvenisti, E. (1992). The Applicability of Human Rights Conventions to Israel and Occupied Territories. *Israel Law Review*, 26(4).
- Bondeson, U. V. (2011). *Prisoners in Prison Societies*. New Jersey, Transaction Publishers.
- Cohen, M.L., Groth, A.N. & Siegel, R. (1978). The Clinical Prediction of Dangerousness. *Crime & Delinquency*, 24, 28-39
- Copas, J.B., & Heydari, F. "Estimating the risk of reoffending by using exponential mixture models." *Journal of the Royal Statistical Society A*, 160 (2) (1997), pp. 237–252
- Cullen, F.T., Jonson, C.L. & Nagin, D.S. (2011). Prisons do not reduce recidivism: The high cost of ignoring science. *The Prison Journal*, 91, 48-65.
- Dagan, N. (2015). Looking beyond risk in paroling denying prisoners. *Criminal Justice and Behavior*, 42(8), 872-882. doi:10.1177/0093854815589324
- Dagan, N. Timor, A. and Ronel, N. (2013). Releasing Prisoners: Aims of Conditional Release (Parole) Law as Perceived by Heads of Parole boards and Considerations in its Application. *Tzohar Leveit Hasohar [View to the Prison]*, 15, 62 – 81.
- Dagan, N., Timor, U., & Ronel, N. (2013). How the Israeli's Parole Board's Chairman Perceives the Justifications and Purposes of the Israeli Parole Act, 2001. [*Tzohar Leveit Hasohar [View to the Prison]*, 62(15).

- Efodi, R. (2014). Early Release of Prisoners by a Parole Board: Perspectives of Rehabilitation, Punishment and Supervision. *PhD thesis*. Hebrew University of Jerusalem (În limba ebraică).
- Foster, M. M. (2010). The Contributions of Pre-Încarceration Experiences and Prison-Based Programs to Post-Release Employment Acquisition, Retention and Recidivism.
- Goldberg, I. Addictive adjustment to imprisonment and recidivism. Addiction to imprisonment, addiction to the criminal life style, addiction to specific crime.
- Hakeem, M. (1948).The validity of the Burgess method of parole prediction. *American Journal of Sociology*, 53, 376-386.
- Hasisi, B., Shoham, E., Weisburd, D., Haviv, N., & Zelig, A. (2016). The “care package,” prison domestic violence programs and recidivism: A quasi-experimental study. *Journal of Experimental Criminology*, 12(563) doi:doi:10.1007/s11292-016-9266-y
- Hassin, Yael. “Early Release Committee for Prisoners vs. Computer – Which is Preferable?” *Julkaisussa: Megamot* June 1981, Vol.1 pp.405-413
- Israel Parole Law (2001). 5761-2001 (SH 5761 No. 1795 p. 410, as amended). Adresa online:https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/056_025.htm
- Hutyrová, M. Institutional education for children and adolescents with risky behaviour. *Proceeding of the International Scientific Conference, May 23th – 24th , 2014 Volume III*, Palacky University Olomouc, Czech Republic.
- James N. (2014, June 12). *Offender reentry: Correctional statistics, reintegration into the community, and recidivism*. Congressional Research Service.
- Jiricka, V., Podana, Z., Petras, M., & Hurka, J. (2014). Prediction of offending: SARPO —the Czech tool for assessment of offenders' criminogenic risk and needs. *Journal of Criminology*, 2014, 1-8. doi:10.1155/2014/592341

- Jones, T. & Newburn, T. (2013). Policy convergence, politics and comparative penal reform: Sex offender notification schemes in the USA and UK. *Punishment & Society*, 15, 439-467.
- Karabeck, Zdeněk, Vlach, Jiří., translated by Daniel Soukup. *Criminal Justice system in the Czech Republic*, Institute of criminology and social prevention, Prague 2011.
- Kremtzer, D. (1992). The New Basic Laws on Human Rights: A Mini- Revolution in Israeli Constitutional Law? *Israeli Law Review*, 26, pp. 238-246.
- Lee, M. (2001). The genesis of “fear of crime”. *Theoretical Criminology*, 5 467-485.
- Lotan, O. Prisoner Rehabilitation Program: Review for the Knesset’s Internal Affairs committee (În limba ebraică).
- Manski, C.F., and Nagin, D.S. 1998. Bounding Disagreements about Treatment Effects: A Case Study of Sentencing and Recidivism. *Sociological Methodology* 28: 99-138.
- Mizrachi, S. Tal-Sapiro, U. (2010). *Prisoners’ Rehabilitation Program: Background and Comparative Review*. Knesset Research and Information Center, 2010/3 (În limba ebraică). Mill, J.M. *Utilitarianism*. (1863). [Online](#).
- Nicholson-Crotty, S., & K. J Meier. 2003. Crime and punishment: The Politics of Federal Criminal Justice Sanctions. *Political Research Quarterly* 56(2):119 – 126
- Paparozzi, M.A. & Caplan, J.M. (2009). A profile of paroling authorities in America: The strange bedfellows of politics and professionalism. *The Prison Journal*, 89, 401-425.
- Prisoner Rehabilitation Authority (2010). Summary of a Year’s Work. October 2011 (În limba ebraică).
- Palermo, G. B. (2015). Electronic monitoring in the criminal justice system. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 59(9), 911-912. doi:10.1177/0306624X15592207
- Prisoner Rehabilitation Authority in Israel (2010). *Annual Report* (În limba ebraică). Prisoner Rehabilitation Authority in Israel (2004). *Annual Report* (În limba ebraică).

Raskova, T., & Hoferkova, S. (2015). Financial problems as one of the possible reasons of social exclusion of persons released from incarceration. ISSN 2464-5877. In K. J. Janiš (Ed.), *Pathology prevention* (J. Zasadil Trans.). (pp. 25-43) Silesian University in Opava,

Faculty of Public Policies in Opava Olbrichova 625/25, 746 01, Opava, Czech Republic.

Robinson, J. (2005). The Relationship between Parole and Recidivism in the Criminal Justice System. *McNair Scholars Journal* (Vol 9, Issue 1)

Schnur, A. (1948). "The Educational Treatment of Prisoners and Recidivism." *American Journal of Sociology* 54:142-47.

Schnur, A. The validity of parole selection, *Social Forces*, 1951, 29.

Schmallegger, F. (2003). *Criminal justice today* 7th ed. New Jersey: Prentice Hall.

Travis, J., & Lawrence, S. (2002). Beyond the prison gates: The state of parole in America. *Washington, D.C. The Urban Institute*.

Sedgley, N.H., Scott, C. E., Williams, N.A., & Derrick, F.W. (2010). Prison's dilemma: Do education and jobs programmes affect recidivism? *Economica*, 77 (307), 497-517

Shoham, E., Efodi, R., & Yehosha-Stern, S. (2014). "Feeling almost like everyone Else"—Israel's electronic monitoring program: Perceptions and attitudes among released prisoners and their supervisors. *International Law Research*, 3(1), 159-176. doi:10.5539/ilr.v3n1p159.

Shoham, E., Timor, U. (2013). *Attitudes of different Groups in Israeli Society towards the Integration of Released Prisoners in the Community: Quantitative Research*: Ashkelon Academic college and SHAM Institute for Research of Integrating Released Prisoners into the Community (În limba ebraică).

Shoham, E., Yehosha-Stern, S., & Efodi, R. (2015). Recidivism among licensed-released prisoners who participated in the EM program in Israel. *International Journal of*

Offender Therapy and Comparative Criminology, 59(9), 913-929.
doi:10.1177/0306624X14521773

Shoham, S.G., Adad, M. and Rahav, G. (2004). Anomia and Social Deviation. *Criminology*, 3. Jerusalem: Shocken (Chapter 9) (În limba ebraică).

Sirakaya, Sibel. 2006. "Recidivism and Social Interactions" *Journal of the American Statistical Association*, 101(475),

Simon, Herbert A. "Bounded rationality in social science: Today and tomorrow." *Mind & Society* 1.1 (2000): 25-39.

State Comptroller (2013). *Report No. 40*. (În limba ebraică).

Sutherland, E.H., & Cressey, D. R. (1978). *Criminology* (10th Ed.). Philadelphia: Lippincott.

Timor, A. (2009). The Development of Israeli Prisons. In: *Window to Prisons*, 12 (În limba ebraică).

Treatment and Rehabilitation in Israeli Prisons (2013).
www.shabas.gov.il/NR/rdonlyres/CE242C65-0F5D-41F3.../Proj_146.doc (În limba ebraică).

The 1991 Criminal Justice Act in England and Wales.
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/53/contents>

Uggen C. "Work as a turning point in the life course of criminals: A duration model of age, employment, and recidivism". *American Sociological Review*. 2000; 65:529-546.

U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, "Reentry Trends in the United States," <http://www.bjs.gov/content/reentry/reentry.cfm>;

Walgrave, L. (2013). *Restorative Justice, Self-Interest Responsible Citizenship*. Devon, U.K: Willan Publishing.

Walgrave, L. (2013). *Restorative Justice, Self-Interest Responsible Citizenship*. Devon, U.K: Willan Publishing.

Wenzel, M., Okimoto, T. G., Feather, N. T., & Platow, M. J. (2008). Retributive and restorative justice. *Law and Human Behavior*, 32(5), 375-389. doi:10.1007/s10979-007-9116-6

Witmer, Helen L. "Adult Parole". *Social Forces*, Vol. 4, No. 1 (Sep., 1925)

Witmer, Helen L. "Adult Parole". *Social Forces*, Vol. 4, No. 2 (Dec., 1925)

Surse cehe traduse de asistentul de cercetare

Išková, Renata. *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. Olomouc, 2012. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Palackého, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Filip Ščerba, Ph.D. [online](#).

Matoušková, Andrea. *Možnosti práce s pachatelem a obětí v době rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného na svobodu: Příspěvek na mezinárodní konferenci IKSP* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010-09-16. [online](#).

Křehká šance [online]. Evropský sociální fond EU, 2012-10-15, rev. 2015-04-14, [cit. 2015-05-25]. [online](#).

Křehká šance: Komise pro podmíněčné propuštění – posílení možnosti sociální integrace propuštěných a prevence kriminality [online]. Praha: Probační a mediační služba ČR, 2013-07-04, [cit. 2015-05-24]. [online](#).

Roztočilová, Dagmar; MATOUŠKOVÁ, Andrea; DUŠEK, Ondřej. Projekt Křehká šance. *České vězeňství* [online]. Roč. 2014, čís. 3 [cit. 2015-05-25], s. 6-9. [online](#). ISSN [1213-9297](#).

Surse ebraice

Abraham, A. (2003). "Employment of inmates in the IPS". *Window into the prison*, pp 18-104

Bialer, G., Peled, R.(2011). "Supervision and employment. PRA summary of a year's worth of work", 130-113, October 20114

Dagan, N. (2015). Harmonic Reading of the Punishment Continuum in Israel (with the law for inclusion of judicial interpretation of the legislation). 2015. "*Mechkarei Mishpat*" [*Legal Studies*]. (Online since: September 27, 2014). SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2502403> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2502403>

Dagan, N. (2014). Public Interest Considerations in the Paroling Process. (July 29, 2014). *Ale Mishpat [Legal Leaflets]*, 11 (2014). Accesabil la adresa SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2473496> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2473496>

Dagan, N., Timor, U., & Ronel, N. (2013). How the Israeli's Parole Boards Chairman Perceives the Justifications and Purposes of the Israeli Parole Act, 2001) "*Tzohar LeVeit Hasohar*" [*View to the Prison*] 62(15). (Online: September 23, 2014). Accesabil la adresa SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2500377>

Ephodi, R. (2014). Early Release of Prisoners by a Parole Board: Perspectives of Rehabilitation, Punishment and Supervision. *PhD thesis*. Hebrew University of Jerusalem.

Israeli Knesset (2001). Law Proposal. *Conditional Release (Parole) – Rationale*.

Jarochevsky, G., Hovav, M., & Yogev (1999). Evaluation of Correctional Services Intervention – Does Therapeutic Treatment Improve the Situation for Delinquents? *ISER: Issues in Special Education & Rehabilitation*, 14(2). pp. 83-91. Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/23452521>

Kashi, N., Abraham, A., Oscar, S. (2006). "Employment of prisoners in the IPS: Growth and recidivism". *Tzohar Leveit Hasohar [View to the Prison]* 10, 29-254

Landau, H. & Oz, A. (2014). Why we shouldn't fall in love with the law protecting the public from sex offenders - A critical look. *The Barrister*, NA, 205-227.

Research and Information Center of the Knesset, data regarding the rehabilitation of prisoners, in July 20114 Case# 22925-12-13, Ben Hayon (prisoner) vs. Israel Police / Prison Service prisoner and others department.

Santo, Y.& Rahav, G. (2008). "Graduates of the rehabilitation and detoxification programs in Hermon Prison". Ministry of Public Security

Sebba, L. (1996). Human Rights and the Penal System: Did the Nineties Produce Two Constitutional Revolutions? *Bar-Ilan Law Studies / 13(1)*, 183-225. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/24269024>

State Comptroller, Annual Report 40 (1990), the section on the Prison Service, pp 453-4404

Tamir, M. (2014). Alternatives to Detention – are They Always Advantageous to Defendants? (May 19, 2014). *Hok U'Memshal [Law and Government]*. Accesabil la adresa SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2438925>

Weisburd, D., Shoham, E., Ariel, B., M Manspeizer, M. & Gideon, L. (2010). A Follow-up Study Among Released Drug-Addicted Prisoners who Completed the 'Sharon' Prison Project (În limba ebraică) *Megamot*, 47(2). 236-253.

Anexa 1: Chestionar

Tema principală	Tema secundară	Întrebări
Legea	Componente	Care sunt componentele principale ale legii după care funcționează comisia?
	Istoric	Care sunt principalele direcții în care poate fi îmbunătățită legea?
	Resurse	Care sunt resursele aflate la dispoziția comisiei, potrivit legii? Cine este responsabil cu alocarea bugetului și cum sunt aprobate bugetele?
	Implementarea	Cine este responsabil cu implementarea legii referitoare la comisie?
	Punerea în aplicare	Cine este responsabil cu punerea în aplicare a legii referitoare la comisie?
Obiective	Tip	Care sunt obiectivele asumate de comisie?
	Prioritate	Ce tipuri de obiective sunt mai importante (penale, economice, socio-politice sau ideologice)?
	Cine le stabilește?	Cine stabilește acum obiectivele și cine le stabilea în trecut?
Procesul	Étape	Care sunt etapele procesului? Ce se face exact?
	Durata	Care sunt limitele în timp ale fiecărei etape? Cât timp durează? Care este timpul alocat fiecărei etape potrivit prevederilor legale?
	Responsabilitatea	Cine este responsabil pentru întregul proces? Cine este responsabil pentru fiecare etapă? Care supervizează/monitorizează procesul?

Tema principală	Tema secundară	Întrebări
Supervizarea și monitorizarea	Procesul	Cum este supervizat procesul și rezultatele acestuia la nivel general și la nivel individual?
	Implementarea	Care supervizează acest proces la nivel general și la nivel individual? Există un supervisor intern sau unul extern al PSA?
	Sancțiuni	Care sunt sancțiunile pentru cei care nu îndeplinesc condițiile stabilite?
	Instrumente	Ce instrumente există pentru a monitoriza procesul la nivel personal și la nivel general?
	Resurse	Care sunt resursele existente pentru monitorizarea procesului la nivel personal și la nivel general? Care sunt resursele utilizate pentru a monitoriza procesul?
Parteneri în cadrul procesului	Roluri	Cine sunt partenerii de rol în acest proces? Care este rolul oficial al fiecărui partener de rol?
	Responsabilitatea	Care este responsabilitatea fiecărui partener de rol? Cine definește aceste roluri?
	Metoda de lucru	Care este metoda de lucru? Este aceasta definită? Unde?

Aspectele subiective

Tema principală	Tema secundară	Întrebări
Legea	Avantaje	<p>Care sunt avantajele legii în forma sa de acum în ceea ce privește comisia?</p> <p>Care sunt avantajele legii în forma sa de acum în ceea ce privește cetățenii?</p> <p>Care sunt avantajele legii în forma sa de acum în ceea ce-i privește pe aceia care se confruntă cu ea?</p>
	Dezavantaje	<p>Care sunt dezavantajele legii în forma sa de acum în ceea ce privește comisia?</p> <p>Care sunt dezavantajele legii în forma sa de acum în ceea ce privește cetățenii?</p> <p>Care sunt dezavantajele legii în forma sa de acum în ceea ce-i privește pe aceia care se confruntă cu ea?</p>
	Nevoia de schimbare	<p>Credeți că există loc de schimbare în lege? Modificările vor fi dramatice sau minore? Care sunt șansele ca modificările să fie acceptate?</p>
	Agenți ai schimbării	<p>Care sunt agenții cheie ai schimbării? Care este greutatea acestora la nivel public și la acela al factorilor de decizie?</p>
Obiective	Calitatea obiectivelor	<p>Sunt obiectivele stabilite suficient de bine?</p>
	Conștientizarea	<p>Este gradul de conștientizare al celor activi în domeniu suficient de ridicat?</p> <p>Există cineva care să promoveze și să explice obiectivele?</p>
	Atingerea obiectivelor	<p>Sunt atinse obiectivele în raport cu cadrul formal? Care obiective sunt atinse în mai mare măsură și care sunt atinse în mai mică măsură?</p>

Tema principală	Tema secundară	Întrebări
	Obiectivele corecte	Sunt corecte obiectivele stabilite?
	Prioritatea	Este limpede importanța acordată obiectivului? E corect să fie așa?
	Cine stabilește obiectivele	Cine anume stabilește obiectivele comisiei? Face toată lumea eforturi pentru realizarea obiectivului? Cine face eforturi și cine nu?
Procesul	Calitatea planificării	Este procesul conceput corect? Care etape sunt corecte? E corectă ordinea în care acestea se succed? Dacă nu, ce a trebuit să se facă și în ce ordine? Ce ar trebui să fie adăugat / omis?
	Calitatea performanței	Se desfășoară procesul conform planului? Este procesul efectuat în mod corespunzător? Ce este corect și ce nu? Ce trebuie să fie făcut diferit de modul în care a fost planificat?
	Correspondența cu obiectivele	Este procesul orientat spre îndeplinirea obiectivelor? Care sunt obiectivele vizate și care sunt cele ignorate? Cum și care parte a procesului conduce la îndeplinirea obiectivelor și care parte împiedică atingerea acestora?
Monitorizare și supervizare	Calitatea planificării	Care este calitatea procesului? Este ea de natură să faciliteze procesul, sau îl face mai dificil? Care sunt etapele complexe care întârzie procesul și care sunt componentele care facilitează și impulsionează procesul?
	Calitatea performanței	Se efectuează procesul cum trebuie? Ce este conform standardelor și ce nu este? Dacă este, cum explicați acest lucru? Dacă nu este, cum explicați acest lucru?

	Corelarea cu obiectivele	Așa cum se desfășoară, ajută procesul la realizarea obiectivelor, sau nu?
--	---------------------------------	---

Tema principală	Tema secundară	Întrebări
Rolul partenerilor	Calitatea performanței	Cum funcționează colaborarea? Este “lină”? Care dintre partenerii de rol se achită de responsabilități și care nu? Sunt ei partenerii de rol corecți? Cine ar fi trebuit să fie adăugat? Omis?
	Parteneri latenți	Există parteneri de rol latenți? Ce fac aceștia? Este bine că aceștia există? De ce nu sunt aceștia parteneri de rol la modul deschis?
	Leadership	Care conduce procesul? Este corect ca el/ea să conducă procesul? Dacă nu, cine ar trebui să-l conducă? De ce nu o face?
Percepții publice	Ce sunt acestea?	Care este, ce în opinia dumneavoastră, percepția publicului privind comisia? De ce există aceste percepții? Au existat modificări ale percepției publice de-a lungul anilor? De ce?
	Considerații	Cât de importante sunt percepțiile publice pentru comisie? Afectează aceste percepții munca și deciziile comisiei?
	Nivelul de dominață	Care sunt forțele active care afectează comisia? Care nu o afectează? De ce o afectează factorii specifici?